

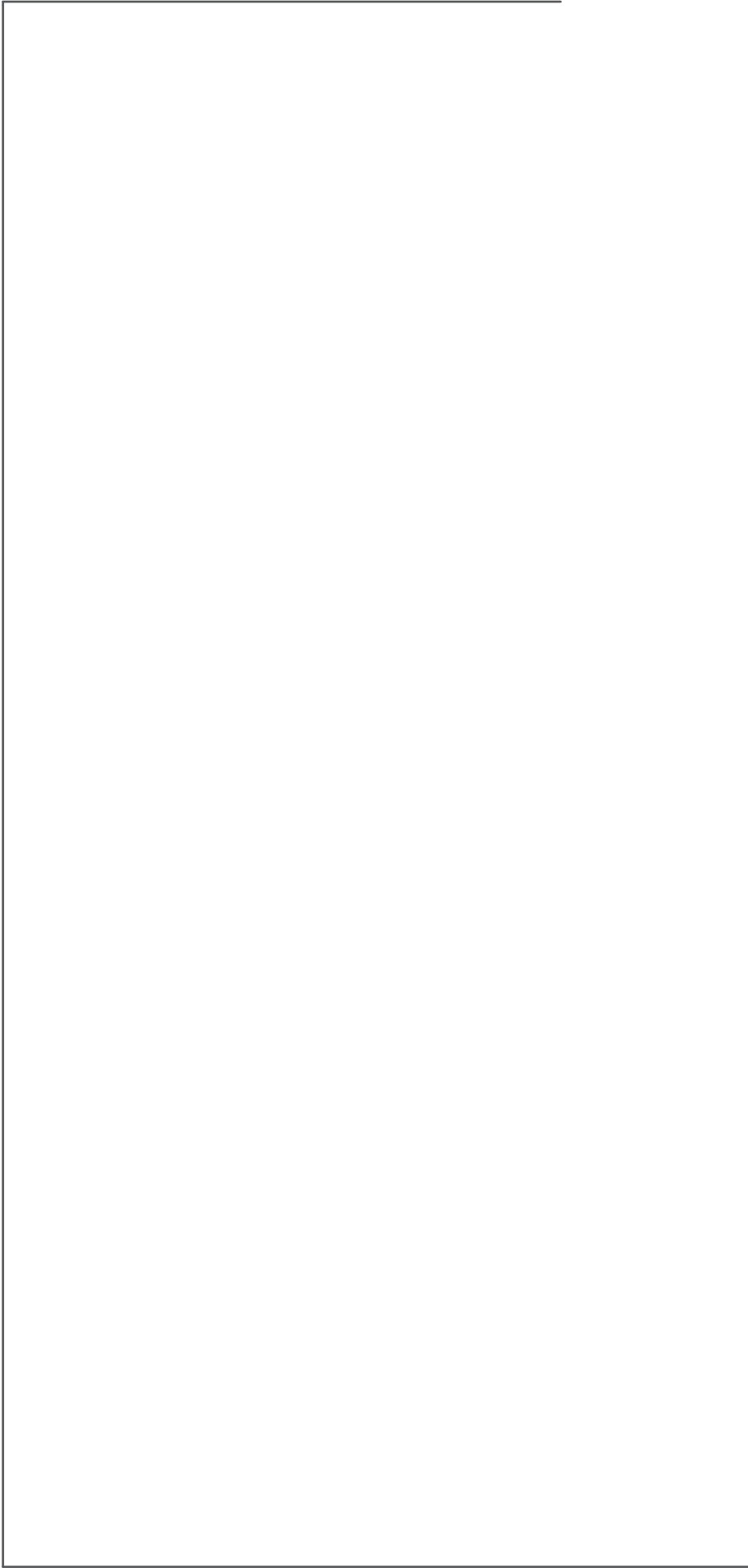
Oude IJsselzone

Afstudeerrapport

Landschapsarchitectuur

Franka van Gelder

Oude IJsselzone

Afstudeerrapport

Landschapsarchitectuur

Franka van Gelder

SAMENVATTING

De Oude IJssel is een rivier die een rijke culturele en economische geschiedenis kent waar vele kastelen en oude ijzerindustrie van getuigen.

Het grootste probleem waar de rivier en het gebied mee worstelen, is dat het water nauwelijks zichtbaar en beleefbaar is. Daarom is een masterplan opgesteld dat een strategie biedt om de Oude IJssel meer te verankeren in het gebied, waardoor de kwaliteit die nu verloren gaat weer optimaal gebruikt kan worden.

De belangrijkste stappen hiervoor zijn de volgende: Als eerste zal de rivier zelf sterker gemaakt moeten worden door het stroomgebied als landschap zichtbaarder te maken. Dat is te realiseren door bijvoorbeeld een pad langs het water te leggen waardoor het letterlijk zichtbaarder wordt. Ten tweede zullen de verschillende dorpen en gebieden een betere verbinding moeten krijgen met de Oude IJssel waardoor er ook een interessante afwisseling ontstaat.

Na deze strategische insteek is in dit rapport een verdieping gemaakt waar de visie meer omgezet zal worden naar een concreter plan. Hiervoor is het gebied gekozen tussen Terborg, Silvolde en Uft. Dit uitloopegebied verbindt enerzijds de dorpen met elkaar en anderzijds is het park een schakel tussen de dorpen en de Oude IJssel. Dit wordt gedaan door een betere verankering in de dorpen een logisch routestelsel met een duidelijk programma waardoor het verblijf in het park aangenaam en plezierig word.

Ten slotte zal er nog worden ingegaan op twee deelluitwerkingen die ook weer deel uitmaken van het park. Dit is een park bij Uft wat het landschap naar binnen haalt en daardoor de recreant uitnodigt om naar de rivier en het landschap te gaan. Ook is er een gedeelte uitgewerkt dat in het midden van het gebied ligt en wat als uitspanning zal gaan functioneren.

Door al deze plannen zal de Oude IJssel weer betere zichtbaar en beleefbaar worden voor de streek maar zal ze zich ook steeds meer binnen Nederland profileren zodat men nooit meer om deze, nu nog verborgen, rivier heen kan.

VOORWOORD

De Oude IJssel is door zijn burchten, ijzer industrie en landschappelijke omgeving een unieke rivier. Echter is de rivier op het moment niet goed beleefbaar en zichtbaar, door dit te veranderen krijgt het hele gebied een boost en biedt het vele kansen zoals omgaan met waterberging en een recreatief programma.

De eerste weken heb ik een aantal mede studenten samen gewerkt aan de analyse, bij deze zou ik me graag willen bedanken bij; Rick Arendsen, Anne-Will Dekker, Matthieu van Dijk en Geert van Sanden voor de leuke samenwerking. Ook zou ik graag mijn begeleiders; Ivar Brandehorst, Adrian Noortman, Renzo Veenstra, HAns Smolenaers en Cees Zoon voor hun hulp en begeleiding bedanken.

Franka van Gelder

Velp, juni 2012

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	8
Masterplan	10
Analyse	10
Visie	16
Concept	16
Masterplan	18
Gelaagdheid	20
Verdieping	26
Reflectie masterplan	26
Analyse	30
Verdieping	32
Gelaagdheid	34
Deeluitwerking	60
Park Uift	62
Landgoed Schuilenburg	68
Bijlagen	74
I	Masterplan, de Oude IJsselzone
II	Verdieping, het Schakelpark
III	Deeluitwerking, Park Uift
IV	Deeluitwerking, landgoed Schuilenburg

INLEIDING

Aanleiding

De Oude IJsselzone heeft te maken met een snelle afname van de werkgelegenheid in de agrarische en industriële sector. De bevolkingskrimp in het gebied brengt veranderingen met zich mee waar slim op ingespeeld moet worden. Daarnaast is er sprake van een verminderde vitaliteit van de dorpen langs de rivier. Als laatste loopt de Nederlands-Duitse grens dwars door de Oude IJsselzone heen met als gevolg dat de ontwikkeling van het gebied niet altijd de samenhang krijgt die het verdient. Kortom, de bevolkingskrimp vormt samen met de verminderde vitaliteit van de dorpen een belangrijke aanleiding voor de ontwerp opgave van dit gebied.

Locatie

Het projectgebied de Oude IJsselzone ligt tussen Doetichem en het Duitse Bocholt. Het stroomgebied vindt zijn oorsprong in Duitsland. In Velen ontspringt de Bocholter Aa en net boven Raesveld ontspringt de Issel. Beide rivieren monden uit in de Oude IJssel. De Oude IJssel mondt uit bij Doesburg in de IJssel.

Kenmerken

Vroeger was de Oude IJssel een grensrivier tussen de gebieden Liemers en de Graafschap, dit is mede nog terug te zien in de vele kastelen en burchten in deze gebieden die vroeger als verdediging diende. Nu vormt de Oude IJssel de grens tussen de Achterhoek en het rivierengebied. De hoger gelegen gebieden worden grotendeels gekenmerkt door bossen. De bossen lopen langs de oorspronkelijke patronen van de rivierduinen en de volgen de ondergrond. Van Gaanderen tot aan Bocholt bestaat de Oude IJsselzone uit een afwisseling van verschillende landelijke milieus. Door een variatie van open en meer besloten gebieden en het onderscheid tussen natuurlijke, agrarische en recreatieve gebieden ontstaat deze afwisseling. De dorpen liggen als een kralenketting door dit gebied, waarbij de overgang tussen het stedelijk en landelijk gebied scherp is.

De Oude IJsselzone vormde ooit de bakermat van de ijzerindustrie. In de jaren '60 van de afgelopen eeuw kwam deze industrie tot bloei, echter is deze industrie steeds minder belangrijk geworden. Wel ontleent de Oude IJsselzone nog steeds een deel van haar gezamenlijke identiteit aan dit verleden. Tegenwoordig bestaat er nog steeds industrie in de vorm van bedrijventerreinen die

weinig binding hebben met de Oude IJssel doen. De Oude IJssel zelf is een gekanaliseerde rivier die door alle ontwikkelingen verborgen ligt tussen de bedrijventerreinen.

Problemen

Het belangrijkste probleem in het gebied is dat de economische drager en werkvoorzieningen met de ijzerindustrie verdwenen zijn. Ook veranderd de landbouw op het moment, onder invloed van de schaalvergroting in deze bedrijfstak, vooral de kleinere boerenbedrijven gaan hieraan onder door. Doordat de werkgelegenheid minder wordt ontstaat er ook krimp in het gebied met gevolg dat de dorpen steeds verder leeglopen.

Een ander ruimtelijk probleem is dat de Oude IJssel op dit moment niet zichtbaar is op het moment voor de recreanten en de bewoners en dat de kwaliteiten niet benut worden. Het water vormt ook nog een ander probleem, door de klimaatverandering is er meer waterberging nodig. Met de huidige dijken heeft de Oude IJssel op dit moment onvoldoende overstromingsmogelijkheden.

Kansen

De Oude IJssel biedt ongelooflijk veel kansen. Zo kan er een nieuwe economische drager ontstaan door het aanbieden van recreatievormen. Enerzijds doordat er geld in omloop komt door recreatie en nieuwe werkgelegenheid bijvoorbeeld in de horeca branche gecreëerd zal worden. Recreanten en toeristen wordt werkgelegenheid in bijvoorbeeld de horeca- en recreatiesector. Door het gebied te versterken zal het ook aantrekkelijker worden om er te gaan wonen of juist te blijven wonen.

De wateropgave biedt ook kansen voor recreatie, dit zou bijvoorbeeld een goede aanleiding zijn voor een recreatieplas of een mooi natuurgebied met water.

Opgave

De opgave bestaat uit een nieuwe economische drager en werkgelegenheid te vinden in het gebied. Om op die manier de kernen ook een betere vitaliteit te geven en deze duurzaam te maken voor een nieuwe tijd. Daarnaast ligt naast de Oude IJssel ook nog de opgave om deze streek leefbaarder en toegankelijker te maken voor de recreant, waarbij dit gebied tegelijkertijd moet dienen als een ecologische verbinding en dat allemaal in combinatie met waterberging.

ANALYSE

Landschapstypen

I Stroomgebied Oude IJssel

Verstedelijkte zone langs Oude IJssel, bestaande uit een kralensnoer van landelijke en stedelijke gebieden. Er is sterke afwisseling tussen verschillende landelijke milieus vanwege de variatie in open en meer besloten gebieden, en in natuurlijke, agrarische en recreatieve gebieden. Tussen het stedelijk en landelijk gebied is een scherpe overgang.

II Rivier duinen

Dit zijn de hoger gelegen duinen langs de Oude IJssel. Het is grotendeels bebost gebied, waarbij het bos grillige patronen volgt die door de natuurlijke loop van de duinen/de ondergrond zijn ontstaan.

III Oude Rijnstrangen

Deze zijn gevormd door de vlechtende Rijn die hier tot het Weichselien stroomde. Het is voornamelijk open uiterwaardengebied langs de Oude IJssel, met plaatselijk een nat en natuurlijk karakter. De erfbeplanting is vormgegeven in lineaire structuren.

IV Kleiterrassen

In het gebied is hoofdzakelijk een regelmatige verkaveling, met nabij de Roode Wetering duidelijke rivierinvloeden. Beplanting is met uitzondering van wegbeplanting vrijwel geheel afwezig. De beplanting die wel aanwezig is hangt samen met de aanwezigheid van de Roode (en Reefse) Wetering.

V Zoom op zand

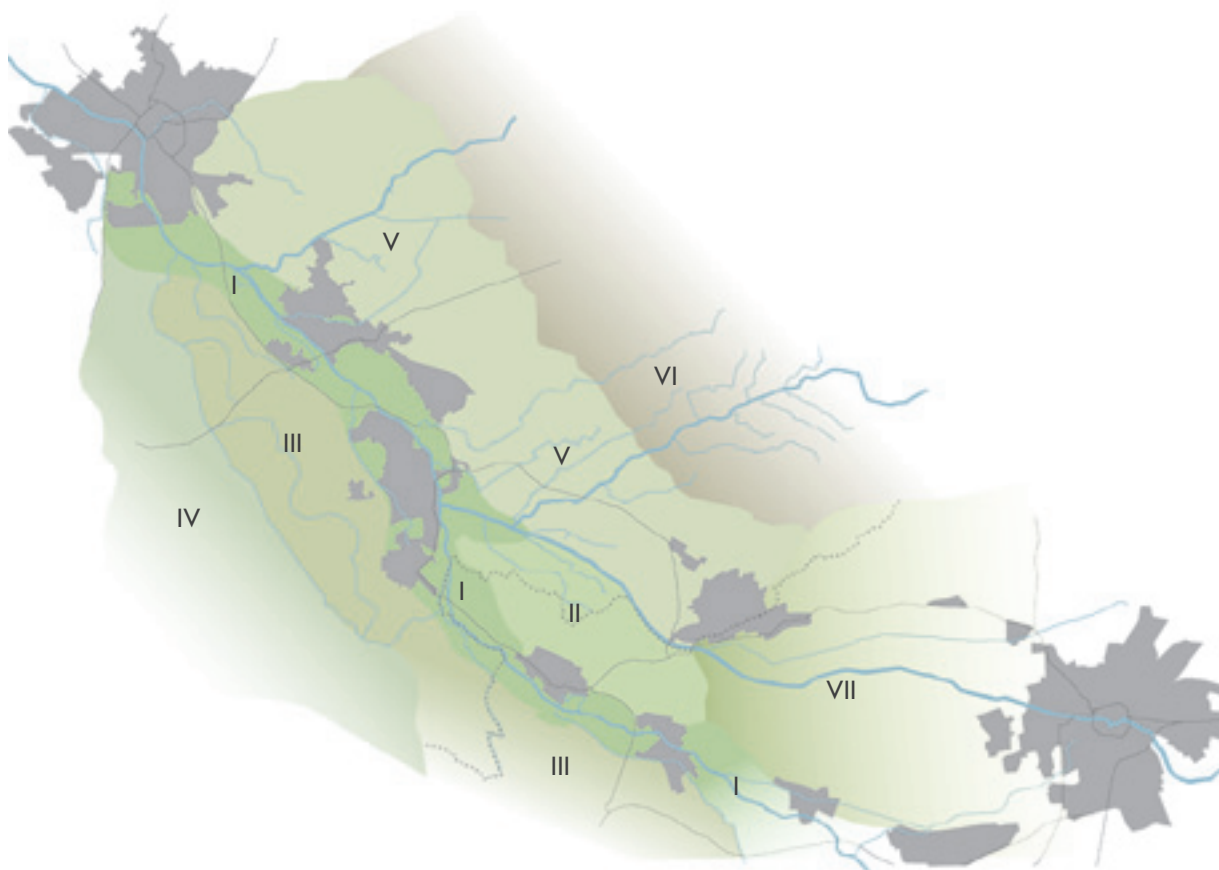
De zoom, ook wel heideontginning, wordt gekenmerkt door een grote mate van openheid en lange lijnvormige structuren. Incidenteel komen lijnvormige landschapselementen voor.

VI Kampenlandschap

Het kampenlandschap manifesteert zich als een coulisselandschap met een voortdurende afwisseling. Bebouwing is in kleine clusters gelegen, niet per definitie direct langs de weg.

VII Broekontginning

Door de broekontginning is het landschap grootschaliger in Duitsland.

Watersysteem

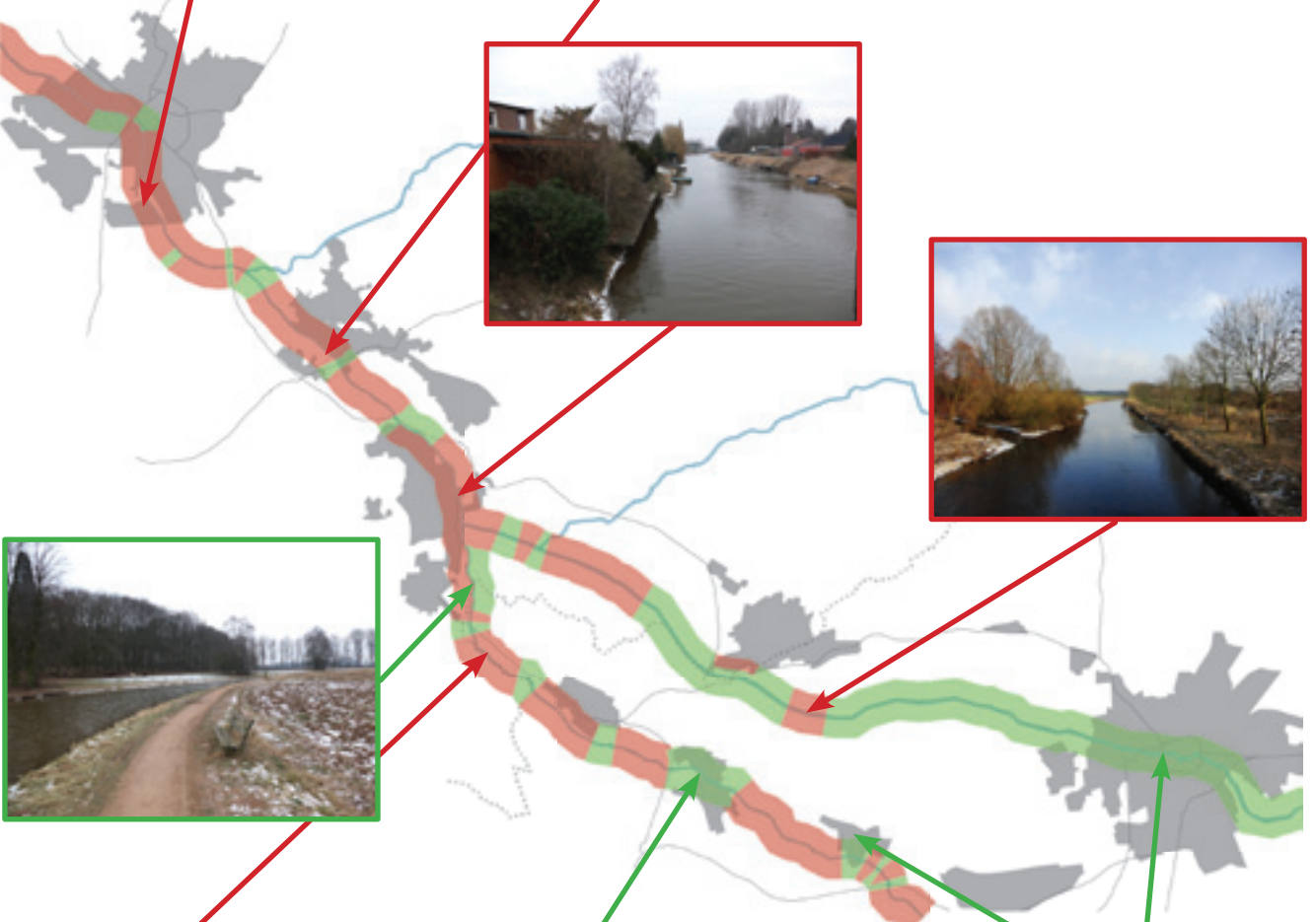
De rivieren vormen de verbindende schakel in het gebied. Het plangebied ontleent in eerste instantie haar identiteit aan de rivieren. Het netwerk bestaat uit de Oude IJssel, de Bocholter Aa en de Issel met daarbij de toeleverende stroompjes uit de omgeving. Het netwerk water biedt veel kansen voor het verhogen van de kwaliteit van het gebied.

Tot Doetinchem fungeert de Oude IJssel als scheepvaartkanaal en behoren de dijken tot primaire waterkeringen. Naast de stuw tussen Doetinchem en Terborg (de Pol) ligt een sluis die dienst doet voor de recreatievaart. Daarnaast hebben de Bielheimerbeek / Boven-Slinge, de Aa-strang en de Oude IJssel een doorvoerfunctie voor Duits water.

Aan de oostkant van de Oude IJssel is een groot bekenstelsel. Doordat de dikte van het watervoerende pakket in het gebied relatief gering is, is het bergend vermogen klein. Samen met de grote terreinhelling maakt dit dat de neerslag snel tot afvoer komt en zeer hoge afvoerintensiteiten kunnen optreden. Anderzijds, in droge perioden daalt het waterpeil in deze beken ten oosten van de Oude IJssel veelal door wegzijging en gebrek aan aanvoer.

Er zijn verschillende gebieden aangewezen voor waterberging. Op de plek waar de IJssel en de Bocholter Aa samen in de Oude IJssel monden, is aangegeven dat daar 100 tot 200 hectare aan waterbergingsgebied moet komen, tussen Ulft en Terborg moet een gebied komen voor 50 tot 100 hectare.

Toegankelijkheid Oude IJssel

Op de afbeelding hiernaast is de toegankelijkheid van de Oude IJssel in kaart gebracht. Rood duidt aan dat het niet- tot slecht toegankelijk is en groen geeft een goede toegankelijkheid aan. Wat opvalt is dat in Nederland het water veel minder toegankelijk is en dat de Bocholter Aa het beste bereikbaar is.

Langs verschillende gebieden/zones van de rivieren zijn wandel- of fietspaden aangelegd, maar deze lopen niet langs het water. Wel zijn er veel bruggen over de rivier waardoor op die plekken het water wel beleefbaar is.

Een andere conclusie die getrokken kan worden, is dat de IJssel en Bocholter Aa vanuit de Duitse kernen wel bereikbaar zijn maar dat de Nederlandse kernen met hun rug naar de Oude IJssel gekeerd zijn; met uitzondering van een klein stukje in Doetinchem.

Kernen

Doetinchem 56.100 inwoners

Een oude vestingstad en nu de dichtstbevolkte gemeente van de Achterhoek. Het heeft daardoor ook veel voorzieningen.

Gaanderen 6.045 inwoners

Ontstaan op een rivierduin en later verder ontwikkelt tot ijzerdorp, met in 1689 de eerste ijzergieterij van Nederland.

Terborg 4.529 inwoners

Deze nederzetting is ontstaan door kasteel Wisch. Als enige van de kleine Nederlandse kernen heeft het dorp stadsrechten, al sinds 1419. Het kampt echter veel met leegloop.

Etten 1.950 inwoners

Een van de oudste woonkernen. Een agrarisch dorp dat ontstaan is op een rivierduin.

Silvolde 5.800 inwoners

Het dorp heeft een levendig verenigingsleven. Tussen het dorp en de Oude IJssel ligt een beboste heuvel, de Paasberg, die is ontstaan rond de ijstijd. Dat biedt verschillende mogelijkheden voor recreatie.

Varsselder-Veldhunten 800 inwoners

Een klein dorp dat ontstaan is vanuit een paar boerderijen.

Uft 10.583 inwoners

De grootste kern van dit gebied, wat groot is geworden door de ijzerindustrie. Met het vertrek hiervan zijn veel terreinen vrijgekomen en opnieuw ontwikkeld. Het DRU-terrein is hiervan een mooi voorbeeld hoe een voormalig industrieterrein getransformeerd kan worden naar een hippe culturele en recreatieve bestemming.

Gendringen 4.500 inwoners

Rondom het dorp liggen een aantal natuurgebieden, het bos de Engbergen is hiervan het belangrijkste. Dit natuurgebied ligt tussen de Oude IJssel en Bocholter Aa.

Dinxperlo / Suderwick 7.442 / 1.863 inwoners

Enige plek in Nederland waar de grens met Duitsland

zo duidelijk door een dorp heen loopt. Speelde een belangrijke rol in de Tweede Wereldoorlog door de ligging bij de grens.

Anholt 5.000 inwoners

Vindt zijn oorsprong bij het kasteel Anholt en ontwikkelde zich later tot vestingstad. en later kwam daar een vestingstad bij. In de Tweede Wereldoorlog is hier veel verwoest.

Isselburg 11.196 inwoners

Ontstaan door de aanwezigheid van een kasteel, echter door verschillende stadsbranden is daar weinig meer van over. Sinds 1794 zorgde een ijzergieterij hier voor een goede economische ontwikkeling.

Werth 1.843 inwoners

De inwoners van het dorp waren ridders van kasteel Werth. Later ontstond hier een vestingstad omheen. De oversteek van de IJssel maakte deel uit van een belangrijke handelsroute en werd door het kasteel beveiligd.

Bocholt 73.170 inwoners

Begin 9e eeuw is het dorp uitgegroeid tot nederzetting door een parochie en bisschoppelijk gerechtshof. Vanaf 1852 komt de textielindustrie op met als hoogtepunt ruim 114 textielbedrijven. Tot de Tweede Wereldoorlog werd hier geproduceerd.

VISIE

Doordat onder andere de ijzerindustrie als economische drager steeds meer wegvalt ontstaat leegloop van de dorpen en het hele gebied.. Deze unieke streek met deze unieke landschap verdient een nieuw impuls om goed op de kaart gezet te worden. Het gebied is aantrekkelijk voor toeristen en recreanten die de rust willen zoeken (wandelen, kanoën, fietsen), als ook de meer uitbundigere vormen van waterrecreatie. Analooq aan het tegenwoordig populaire 'slow-cooking' ligt hier een kans voor 'slow-moving': een ecologische manier van recreëren waarbij de kwaliteit van mens en omgeving voorop staat.

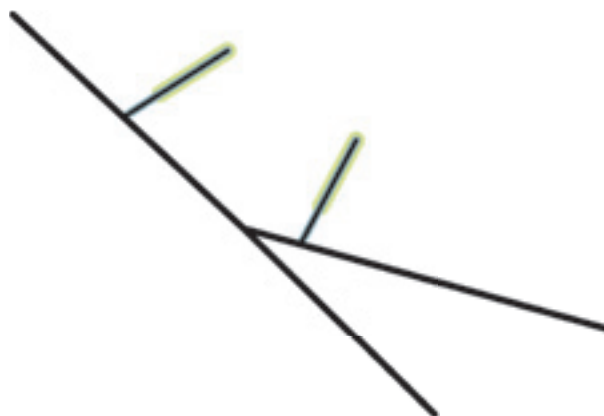
Omdat Montferland en het recreatiegebied rondom Winterswijk al in trek is bij toeristen moet je hier slim gebruik van maken en niet mee willen concureren. Dat is mogelijk door de identiteit en kansen van dit gebied optimaal te benutten. Als meer toeristen zullen komen zal er ook meer werk komen en kansen voor bijvoorbeeld groene werkplekken. Daarnaast zal de woningmarkt verbeteren wanneer de unieke karakteristieken versterkt zullen worden. Ook zullen de kernen zelf aangepakt worden en teruggevormd worden naar hun oorspronkelijke identiteit. Nu beginnen sommige dorpen steeds meer op elkaar te lijken wat het gebied minder interessant maakt.

CONCEPT

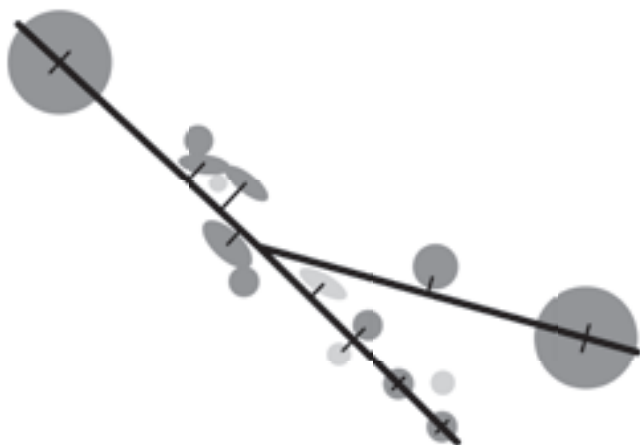
Draad versterken

Oude IJssel met zone landschappelijk versterken en toegankelijk maken door een recreatiepad.

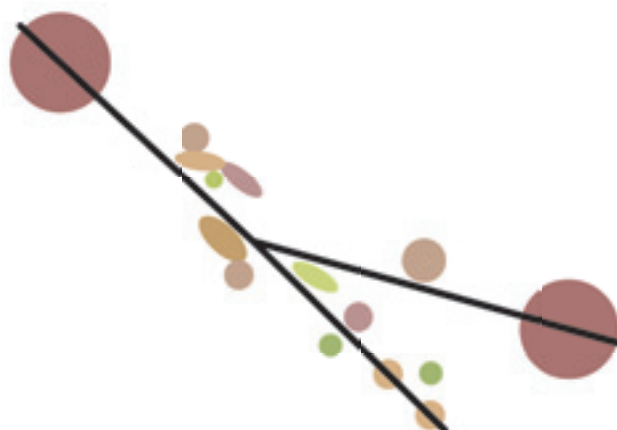
Kralen rijgen

Omliggend landschap verbinden met de Oude IJssel door middel van ecologische verbindingen.

Kralen rijgen

Kernen en natuur langs de Oude IJssel hiermee verbinden door betere infrastructuur en de kernen om te keren.

Kralen kleuren

Kernen en natuur sterkere identiteit geven om de rivier ook sterker te maken.

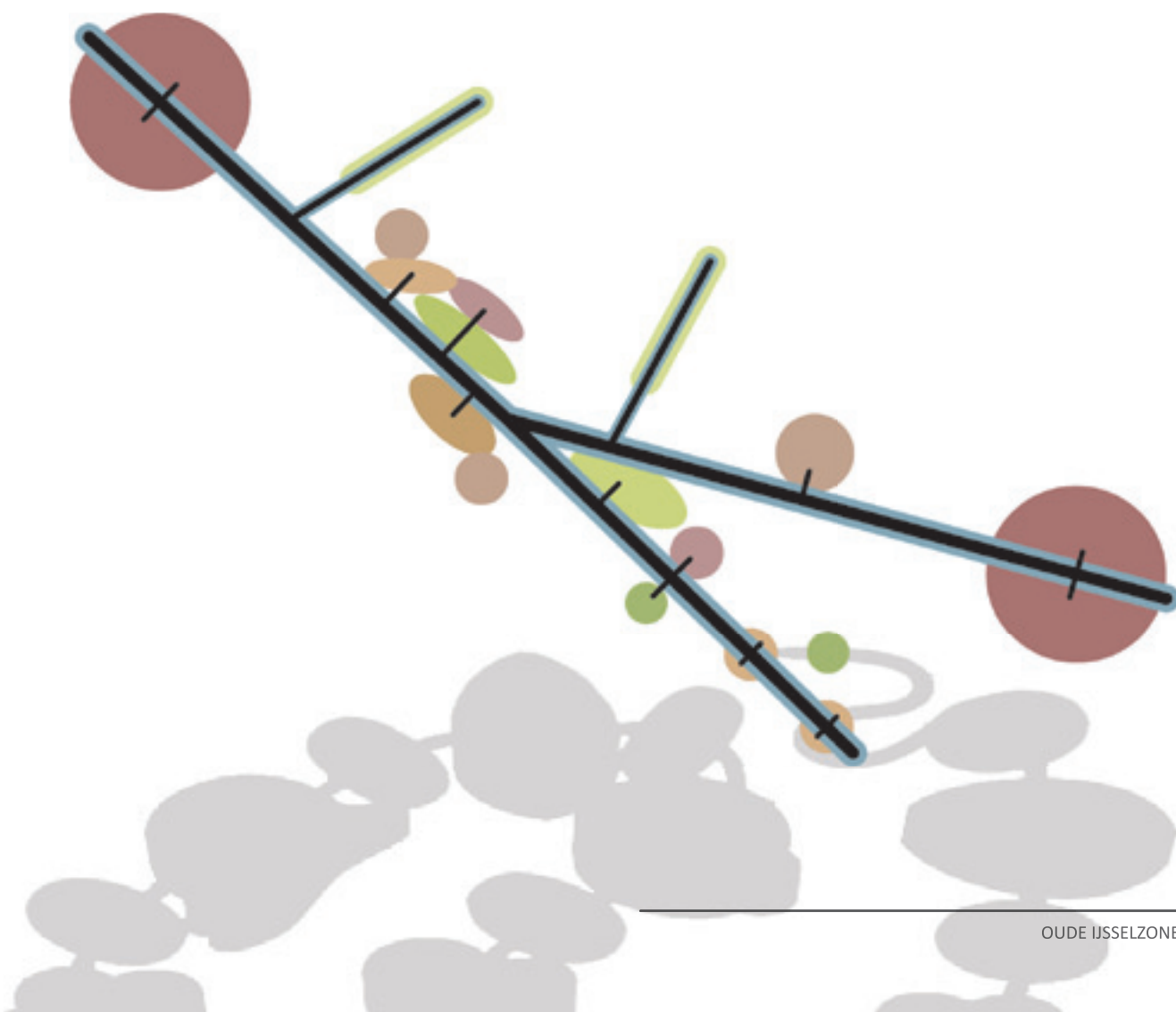
Van de Oude IJssel zal ook optimaal gebruik gemaakt moeten worden voor waterberging en de ecologische verbinding door en langs het water.

In 20 jaar zal de Oude IJssel meer geïntegreerd worden in zijn omgeving. Het moet een rivier worden die goed toegankelijk is, zowel langs de oever als op het water. Vanuit elke kern moet de Oude IJssel goed voelbaar en zichtbaar zijn zodat de relatie die er ooit zo sterk was tussen kern en water, weer hersteld is. Ook zullen verschillende plekken verder ontwikkeld zijn als recreatiegebied waar een groot aanbod aan recreatief programma zal zijn. De cultuurhistorische plekken zullen voor het publiek toegankelijk zijn en er zullen transformaties plaatsvinden zodat de

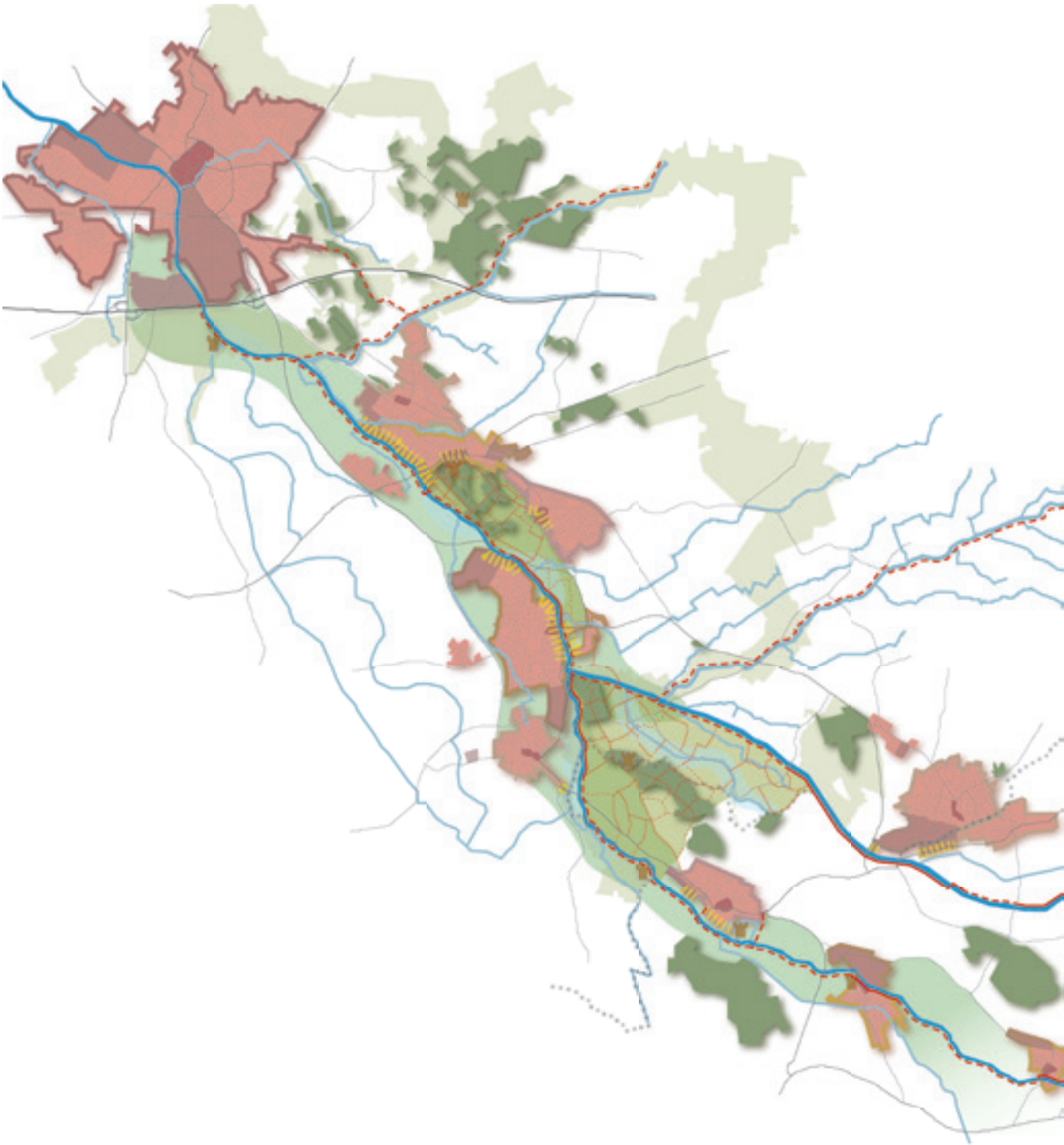
kastelen en burchten een nieuwe multifunctionele en duurzame bestemming krijgen.

Hierdoor kan de Oude IJssel als blauwe draad de unieke identiteiten weer aan elkaar rijgen.

Met deze ingreep zal er meer recreatie komen en dus een nieuwe economische drager, wat de vitaliteit in de kernen weer zal verbeteren. Door de eigen identiteit van het gebied te benadrukken, zal het niet concurreren met de omliggende recreatiegebieden maar deze juist versterken. Dit concept biedt genoeg ruimte en kansen voor de waterberging en de ecologische verbinding.

MASTERPLAN

Legenda

De Oude IJssel met zijn stroomgebied word de drager van het gebied

De landschappelijke structuur van het stroomgebied van de Oude IJssel versterken

Bestaand bos met meer kansen voor natuur- en recreatie waarde

Nieuwe waterberging gebieden

Nieuwe ecologische verbinding

Nader te benoemen park gebieden voor recreatie en betere beleving Oude IJssel

Nieuw recreatie pad, met als doel de Oude IJssel toegankelijk maken

Kasteel / burcht, kansen voor transformatie naar uitspanning, hotel, enz.

Identiteit kernen versterken om de identiteit van de zone sterker te maken

Dorpsrand toegankelijker maken richting de Oude IJssel voor de beleving hiervan

Bebouwd gebied

Centrum

Industrie

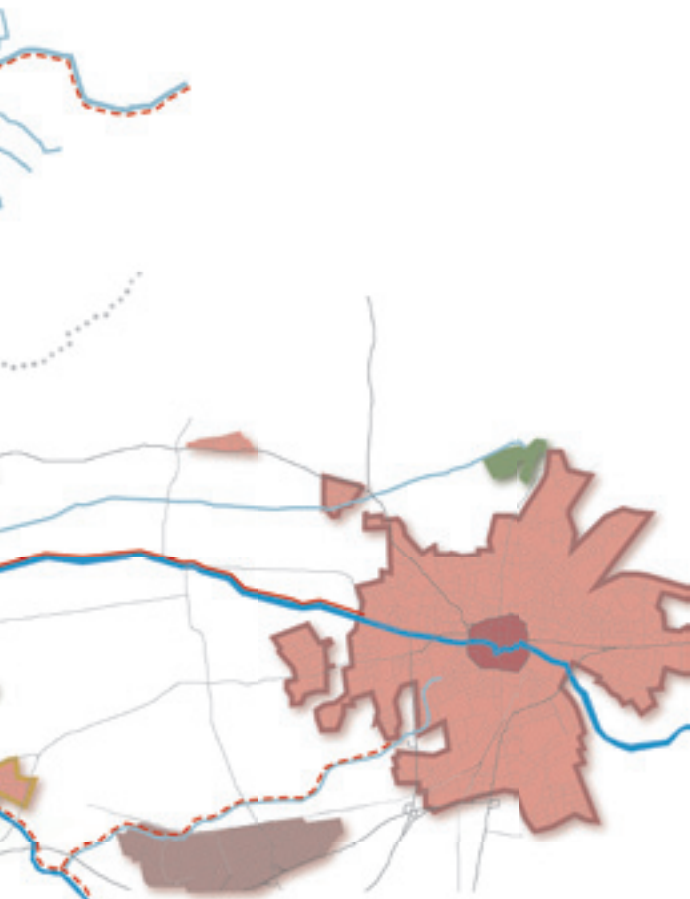
Bestaand recreatie pad

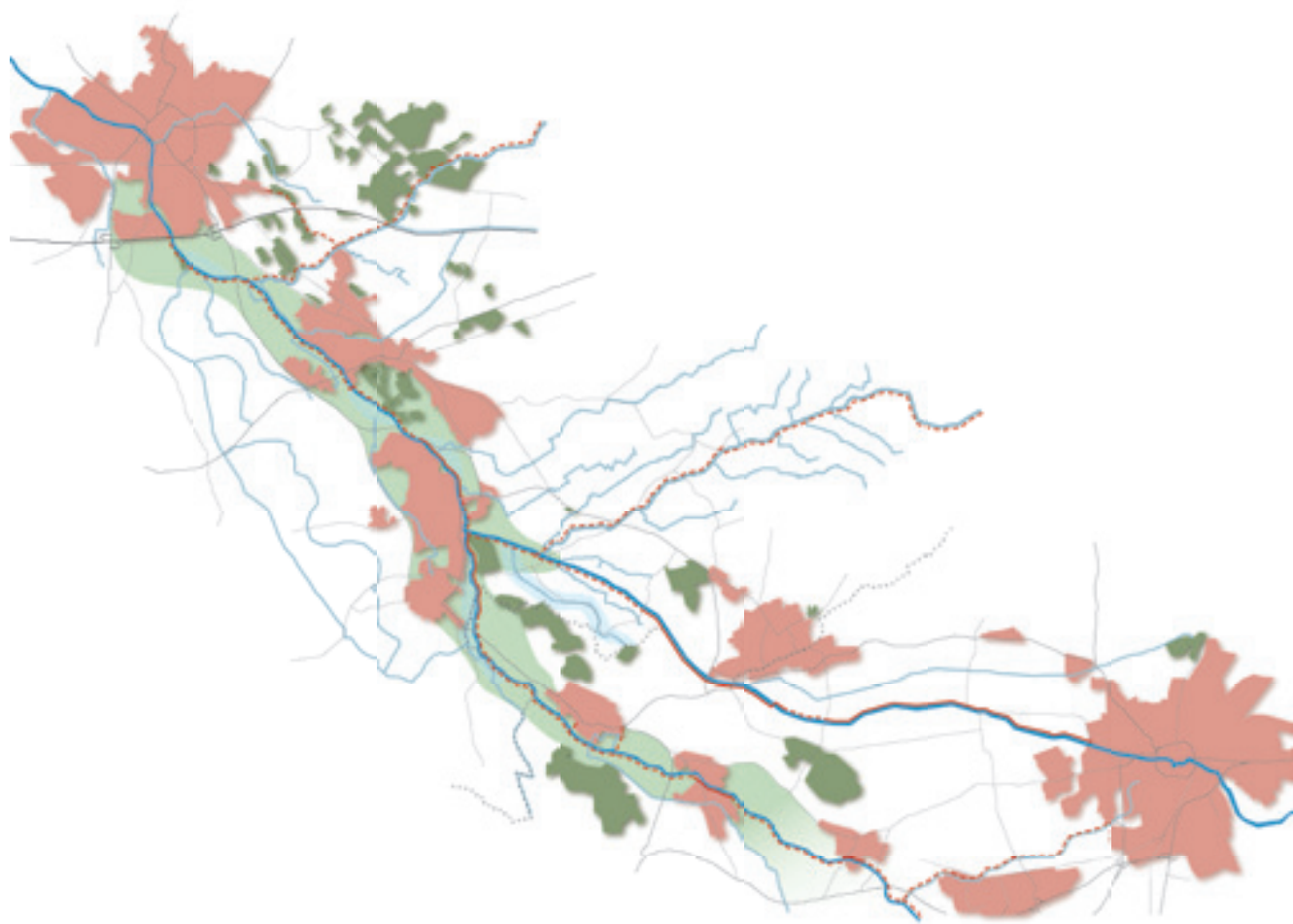

Infrastructuur

Landgrens tussen Nederland Duitsland

Oude IJssel versterken

Om de Oude IJssel te versterken zullen de landschappelijke structuren en kwaliteiten van het stroomgebied van de Oude IJssel moeten worden versterkt. Behoud van de afwisseling in groene ruimten is uitgangspunt. Daarbij kan het stroomgebied ook ervoor gebruikt worden om een ruimtelijke scheiding te creëren tussen de kernen.

Ook zal de Oude IJssel beter toegankelijk gemaakt moeten worden, dit door de missende schakels van een recreatiepad toe te voegen. Op die manier zal de Oude IJssel beter beleefbaar zijn en als oriëntatie dienen in het landschap.

Zo zullen vele kansen van de Oude IJssel benut worden zodat deze een drager wordt van het gebied.

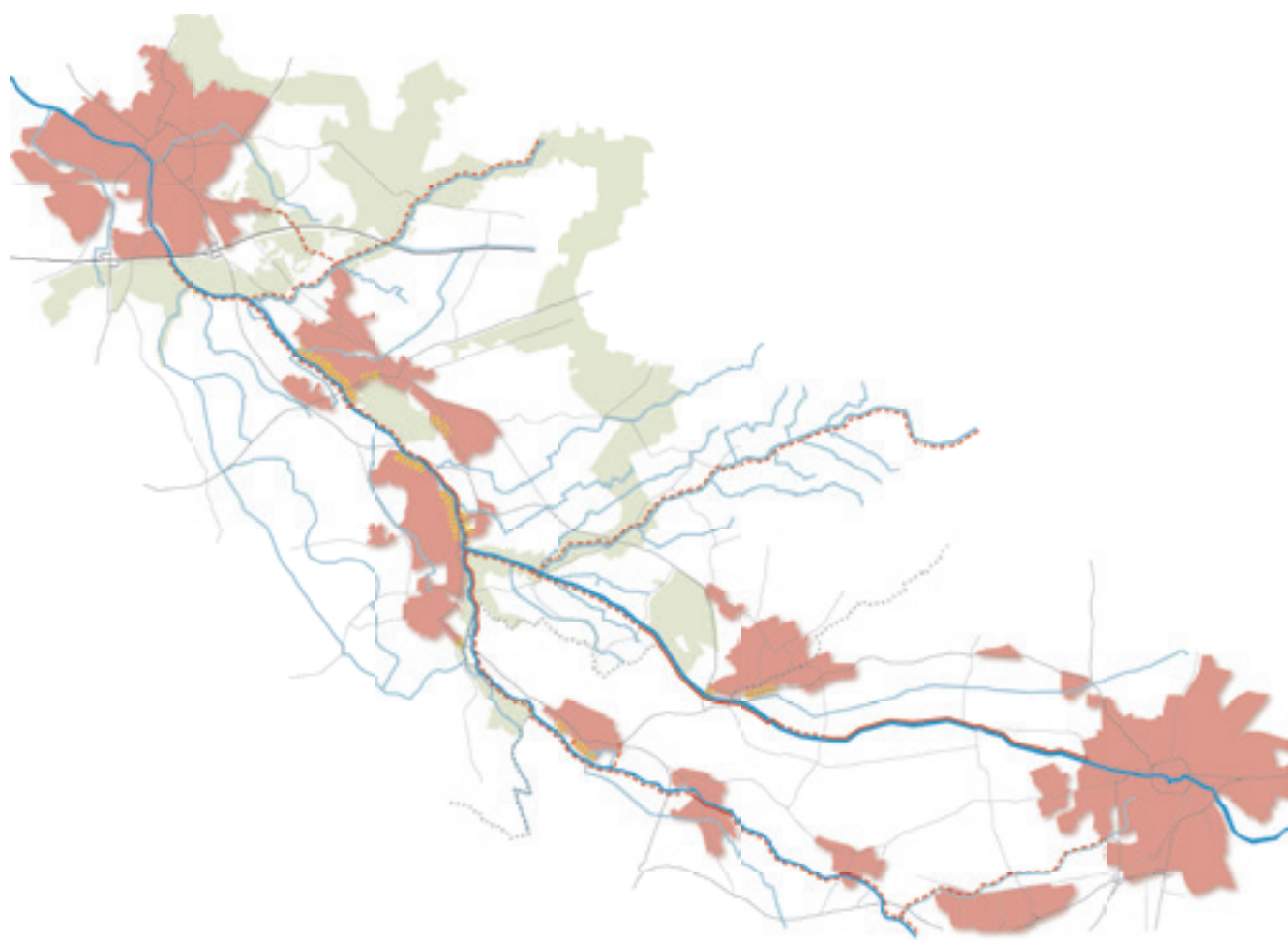
De Oude IJssel en zijn stroomgebied bij Gedringen

Recreatiepad

De Oude IJssel gebruiken als ecologische verbinding en een recreatiepad voor de beleving

Oude IJssel verbinden met de kernen en het landschap

De Oude IJssel moet niet alleen toegankelijk zijn langs het water maar ook vanuit het omliggende landschap en kernen.

Eén van de manieren om deze relatie beter te maken is om op de plekken waar de kernen met hun rug naar het water zijn toegekeerd 'door te prikken', bijvoorbeeld door een gedeelte van een privé kavel of bedrijventerrein te transformeren naar openbaar gebied.

Om de verbinding met het omliggende landschap te versterken, zal er een ecologische verbinding komen langs de Bielheimerbeek en de Keizersbeek. Om de verbinding nog meer te versterken zal er ook een recreatiepad langs de beken komen, zodat hier een poort ontstaat richting Winterswijk.

Particuliere kavels openbaar maken

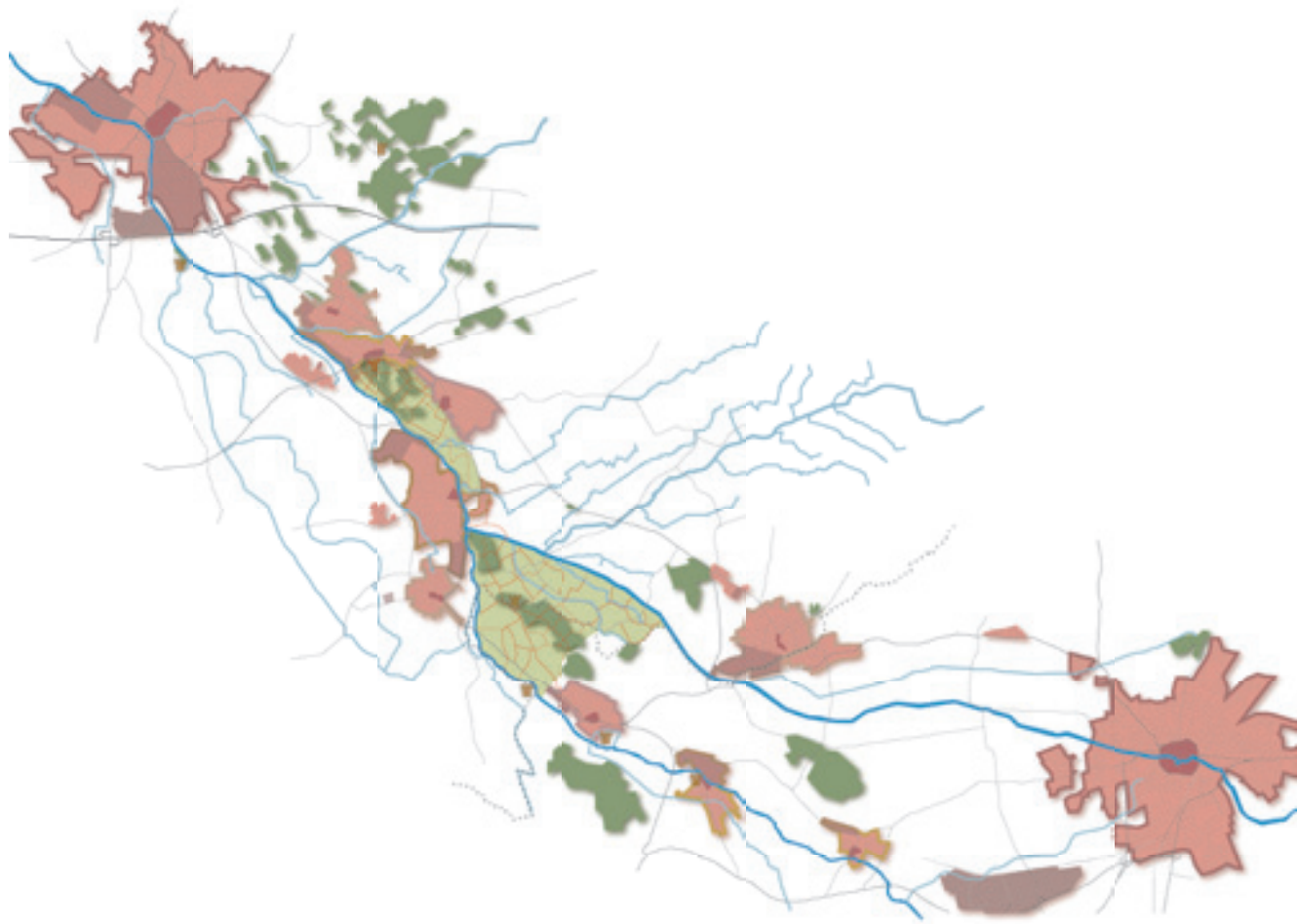
Recreatiepad langs de Oude IJssel bij Ulft

Recreatiepad en bedrijventerreinen openbaar maken

Natte natuur als ecologische verbinding richting het oosten

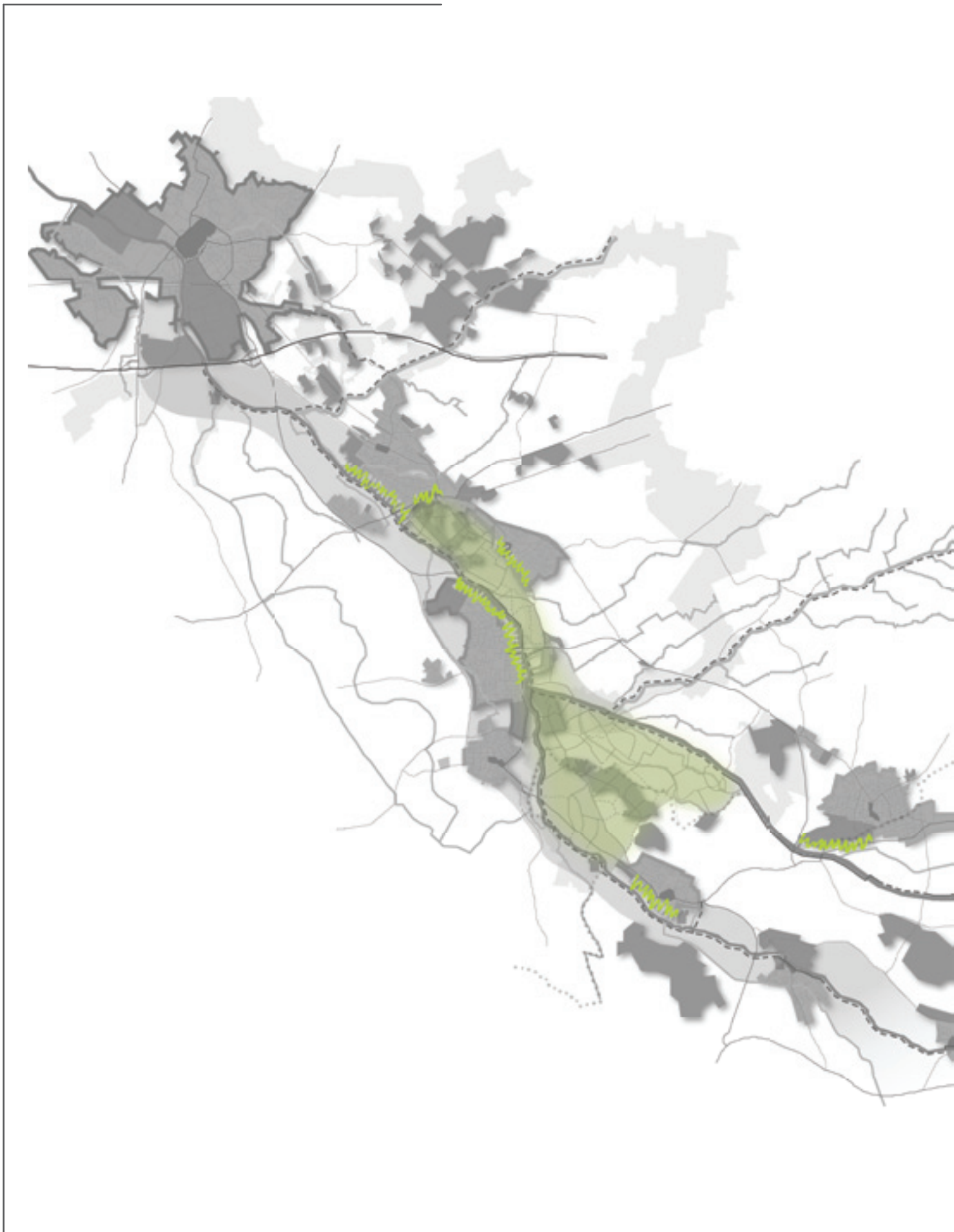
Identiteiten versterken rondom de Oude IJssel

Als laatste zullen de verschillende identiteiten versterkt of nieuwe toegevoegd moeten worden. Dit zodat het gebied nog meer waarden krijgt en door al zijn kansen te benutten nog unieker wordt.

De kernen zullen hun oorspronkelijke identiteit terug krijgen zodat elk dorp weer uniek is.

Twee groene gebieden zullen worden gekenmerkt als een park. In deze parken zal een groot programma zijn op het gebied van recreatie, zoals bijvoorbeeld avontuurlijk spelen, een recreatieplas en een uitspanning in bijvoorbeeld een kasteel.

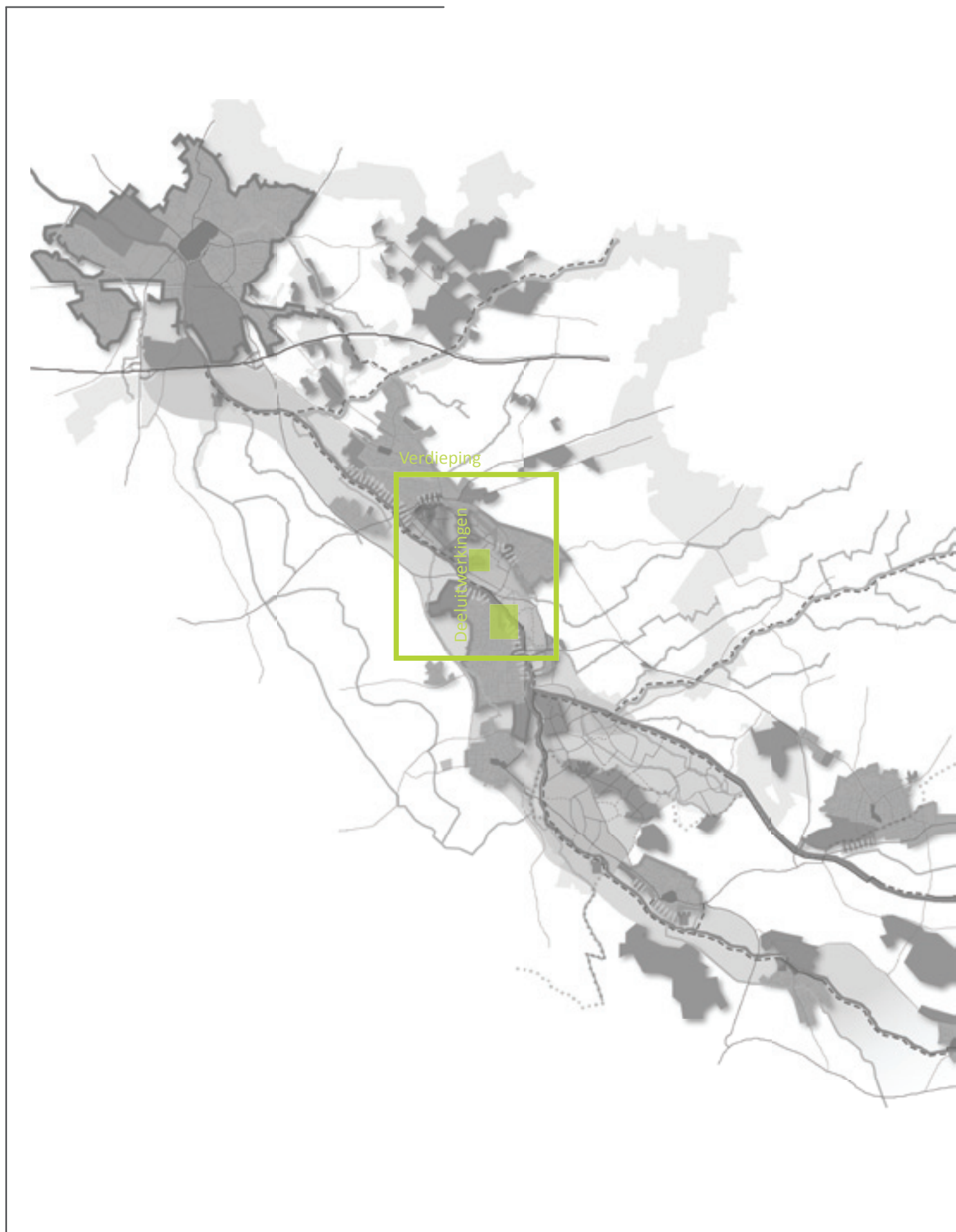
REFLECTIE MASTERPLAN

Na nogmaals goed naar het masterplan te hebben gekeken is gebleken dat er voornamelijk nog een aantal verdieplings slagen gemaakt moeten worden. En hier ook het een en ander aan aangepast moet worden.

Vooraf hoe de dorpsranden doorgestoken moeten worden naar de Oude IJssel is nog een opgave die nog verder moet uitgewerkt worden en daarbij moet er nog eens goed over nagedacht worden met welke strategieën dit het beste gedaan kan worden.

Ook hebben de 'park' gedeeltes nog een verdieplingslag nodig en moet nog beter over nagedacht worden. Vooral het gedeelte tussen Teborg, Silvolde en Ulft.

VERDIEPING

Het masterplan wordt via twee schaalstappen verder uitgewerkt: een verdieping (schaal 1:5000) en een deelluitwerking (schaal 1:1000).

Het park-gebied tussen Terborg, Silvolde en Ulft is gekozen als verdiepingsgebied. In dit gebied komen veel dingen samen, zoals het op verschillende manieren verbeteren van de relatie met de Oude IJssel. De drie dorpen gaan dit op hun eigen manier doen, gestuurd vanuit hun specifieke ligging. Het centrale park tussen de dorpen draagt bij aan de verbeterde relatie met de rivier.

Er zijn twee deelluitwerkingen. Als eerste gaat het om het park in Ulft en het nieuwe landgoed Schuilenburg is ook verder uitgewerkt.

ANALYSE

Ligging

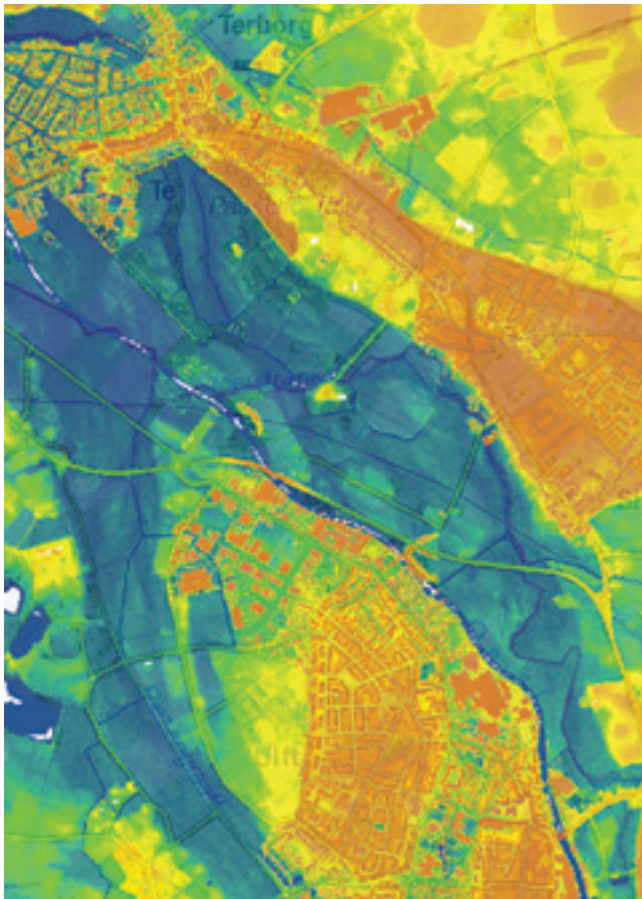
Het gebied ligt tussen drie dropen: Terborg, Silvolde en Uft. Door het gebied loopt de N-weg 317 die een belangrijke verbinding vormt tussen Doetichem en Bocholt. Uiteraard loopt de Oude IJssel midden door het gebied en speelt ook hier weer de hoofdrol.

Terborg is de enige stad van de gemeente, dit komt door het kasteel en daardoor de hoge status in de middeleeuwen. Silvolde is een echt kerkdorp met het kenmerkende spinneweb patroon en als laatste is Uft een dorp waar de oudste industrieterrein van Nederland ligt. Inmiddels is deze omgevormt tot de DRU-cultuurfabriek.

Historie

Het gebied heeft een rijke historie. Zo waren er ooit drie belangrijke burgten, Wisch, Schuilenburg en Huize Uft. Dit komt doordat in dit gebied een grens gebied is tussen het Bisdome Münster en het Hertogdom Gelre, later liep om die reden ook nog een oude gemeentegrens door het gebied. Sinds 2005 zijn gemeente Wisch en Gendringen gefuseerd tot de gemeente Oude IJsselstreek.

Hoogte

Op deze kaart zijn goed de oude lopen van de Oude IJssel en oude Rijn te zien. Ook zijn de oude rivierduinen nog goed te zien, waar de nederzettingen slim gebruik van hebben gemaakt. In het lagere gedeelte liggen de huizen en wegen duidelijk een stuk hoger daardoor is het gebied al voorbereid op eventueel hoog water.

Legenda

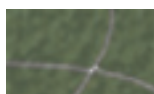
Landgoederen zone

Kasteel Wisch

Schuilenburg, restaurant en hotel

Bos perceel droog

Bos perceel nat

Weiland zone

Waterberging zone

Oude IJssel

Stoerstrang met
waterbergingsgebied

Landschappelijk park

Festival terrein

Camping

Parkeerplaats

N 317

SCHAKEL PARK

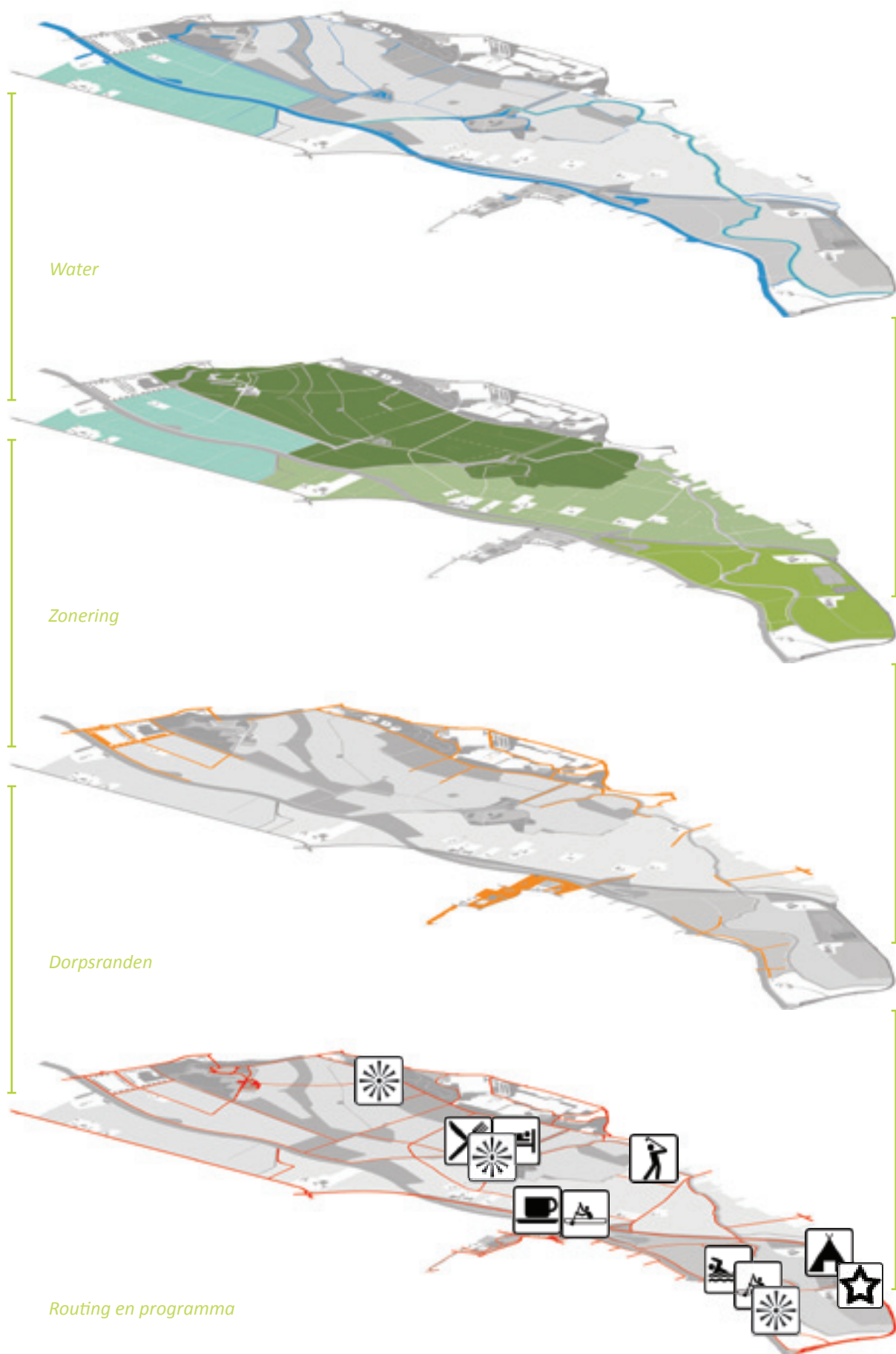
Door het Schakel Park zullen er nieuwe verbindingen ontstaan tussen de omliggende dorpen en de Oude IJssel. Daarbij heeft het park als doel het landschap toegankelijker en beleefbaarder te maken. Het plan zal toegelicht worden aan de hand van verschillende lagen. Eerst een korte overzichtelijke inleiding hierop, waarna de lagen beter uitgelicht zullen worden.

Net als op de grotere schaal speelt water hier de belangrijkste rol en functioneert als verbindend element. De Oude IJssel zal herkenbaarder in het gebied komen te liggen en er zal waterberging gecreëert worden. De oude waterloop de Stoerstrang zal weer helemaal in ere worden hersteld en als drager van het park functioneren. Daarbij zal door de flauwe oevers ook hier water in geborgen kunnen worden met uiteindelijk een groot gedeelte van het park als noodberging.

Er zijn verschillende karakters in het park te vinden. Om te beginnen bij het waterbergingsgebied in het noorden, wat het grootste gedeelte van het jaar gewoon als weiland functioneert. Er is een landgoederenzone waar Kasteel Wisch en Schuilenburg de aanleiding voor zijn. Dit gedeelte is nu al kleinschaliger en dit karakter zal ook zo gehandhaafd blijven. Tussen de dorpen is een lint met landbouw eromheen. In dit gebied zullen de boeren gestimuleerd worden om streekproducten te verbouwen en te verkopen. Als laatste is er de intensievere parkzone die tegenover het DRU-terrein ligt. In dit gebied kan intensiever/bedoel misschien actiever gerecreëerd worden en is er plaats voor verschillende festivallen/evenementen.

De verankering van het gebied in de dorpen wordt op verschillende manieren versterkt in de dorpsranden. Zo zullen er bij Terborg nieuwe huizen gebouwd worden zodat de dorpsrand daar 'af wordt gemaakt' en het dorp een gezicht naar het landschap geeft. Er zal bij Uft een nieuw park ontstaan. Hierdoor worden de bezoekers naar de Oude IJssel en het Schakelpark geleid. Als laatste zullen er in Silvolde meer doorsteken vanuit het dorp naar het landschap zijn door middel van paden.

De routing in het gebied wordt aanzienlijk verbeterd door paden met elkaar te verbinden en nieuwe paden aan te leggen. Daardoor zal het gebied beter beleefbaar worden. Ook zullen er een aantal nieuwe programma's toegevoegd worden aan het park zodat er genoeg te doen is om prettig te verblijven.

Legenda

Opervlakte water

Waterberging gebied

WATER

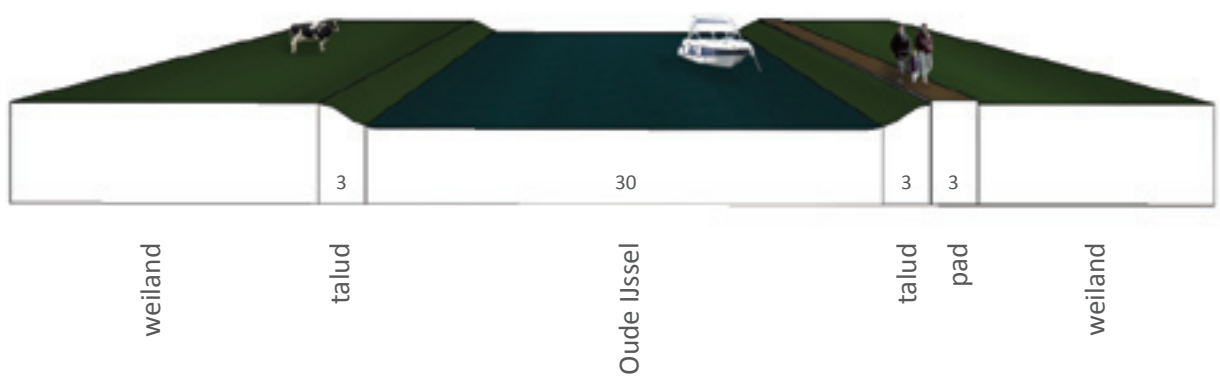
De Oude IJssel is de verborgen parel in het gebied en zal op elk punt beter zichtbaar gemaakt moeten worden. Daardoor zal het een belangrijke drager worden van dit gedeelte van de Achterhoek.

In dit gebied zal de Oude IJssel weer beter zichtbaar worden door onder andere een wandelpad en bredere oevers. Er zullen verschillende kano-aanlegplaatsen komen zodat het aantrekkelijker wordt om het landschap vanaf het water te beleven.

De Stoerstrang, een oude waterloop in het gebied, zal weer in ere worden hersteld en de omliggende beken zullen hierop aangesloten worden zodat de streng? weer een functioneler ecologisch formaat krijgt. De oevers zullen daarnaast extra flauw worden gemaakt, zodat het ook hier extra interessant voor de ecologie is. Doordat de Stoerstrang helemaal door het gebied loopt, zal dit water de drager worden van dit park.

Er ligt een groot waterbergingsgebied bij Terborg, wat een aantal dagen per jaar onder water zou kunnen staan. Daarnaast is naast de Stoerstrang ook nog plek voor berging en als het heel extreem wordt zou er nog een groter gedeelte van het park als berging kunnen dienen.

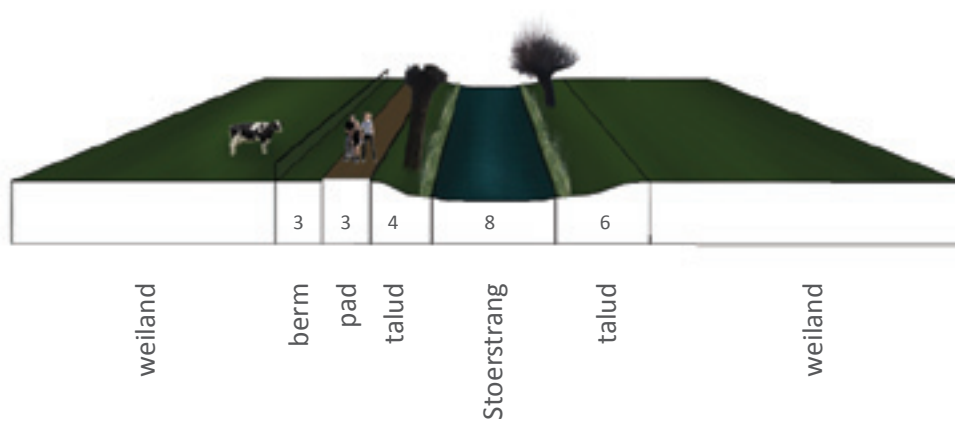

Oude IJssel

De Oude IJssel krijgt een subtieler talud waardoor de rivier meer body krijgt. Ook komt er een recreatiepad langs het water waardoor de rivier nog beter beleefbaar is.

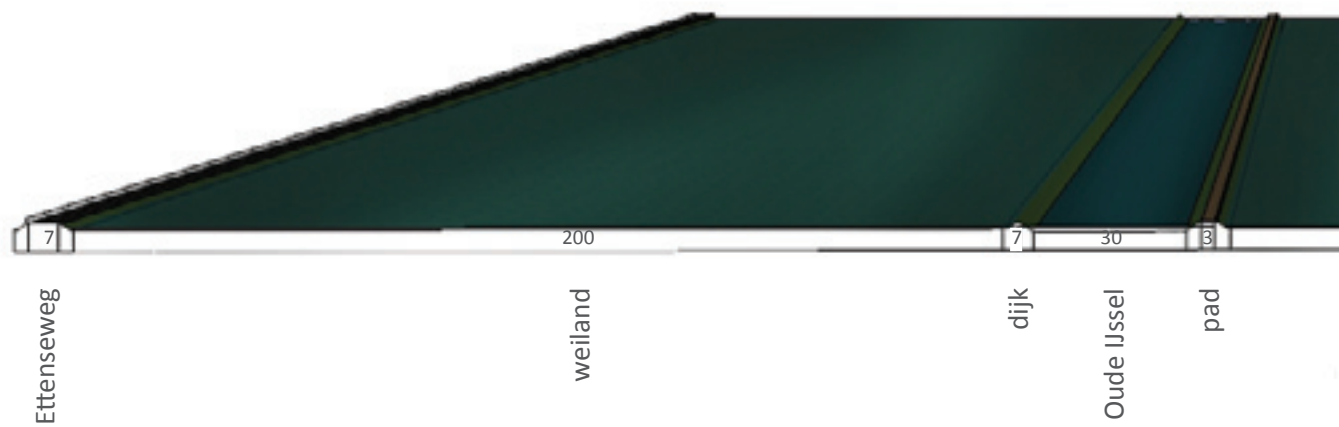
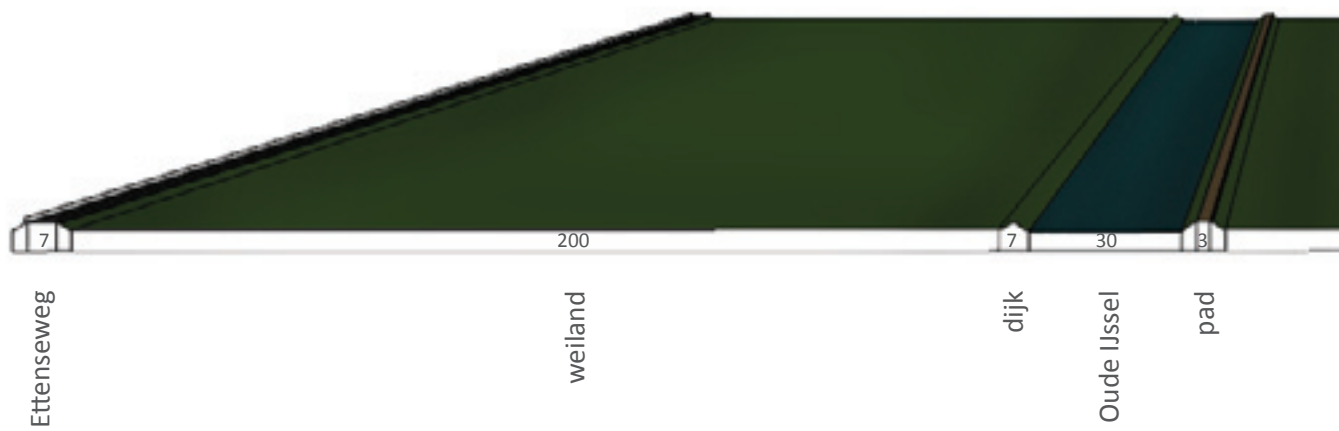

Stoerstrang

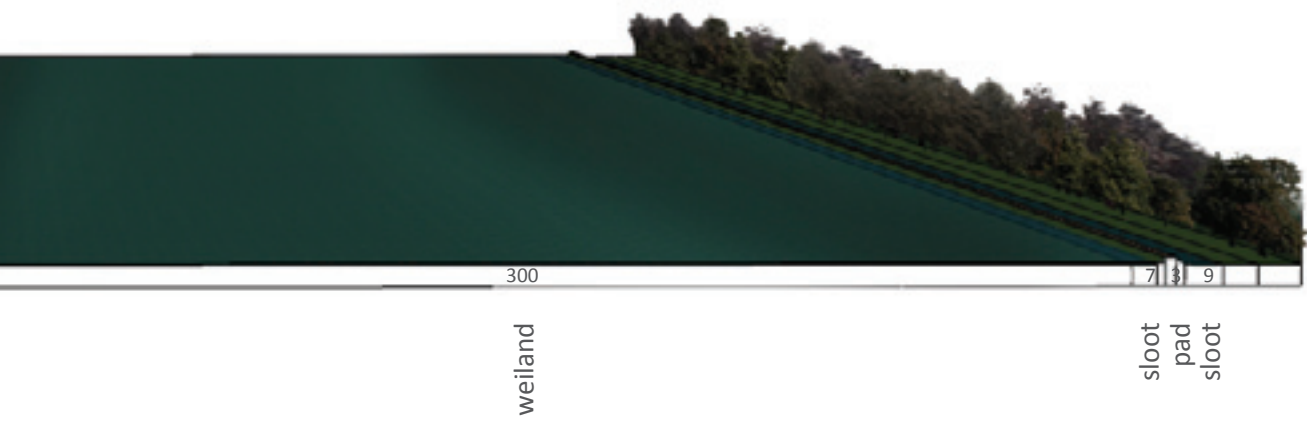
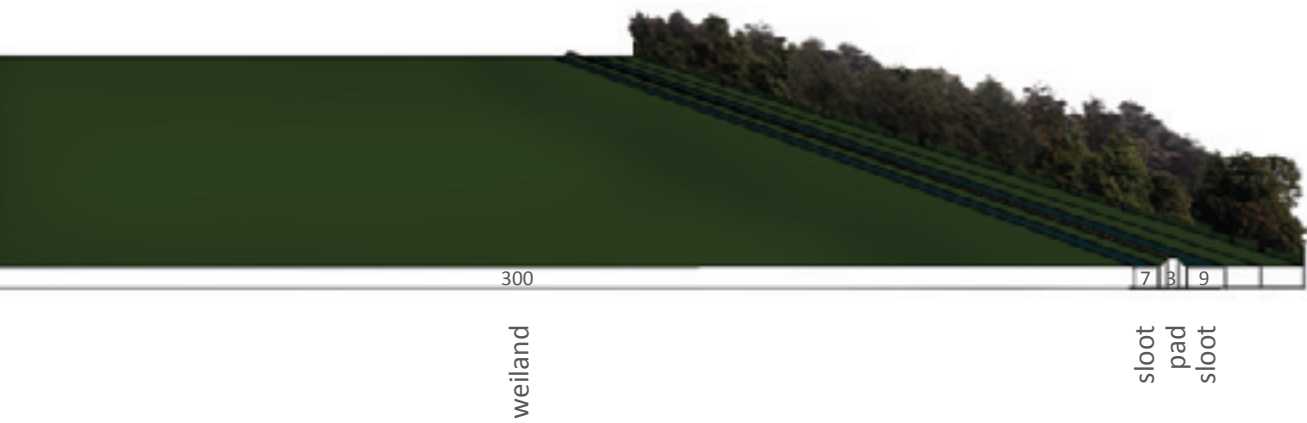
De stoerstrang heeft een breed talud waardoor er ook water in geborgen kan worden. Er staat oeverbeplanting langs het water met enkele bomen en struiken. Ook hier loopt een recreatiepad langs het water tussen de Stoerstrang en het weiland.

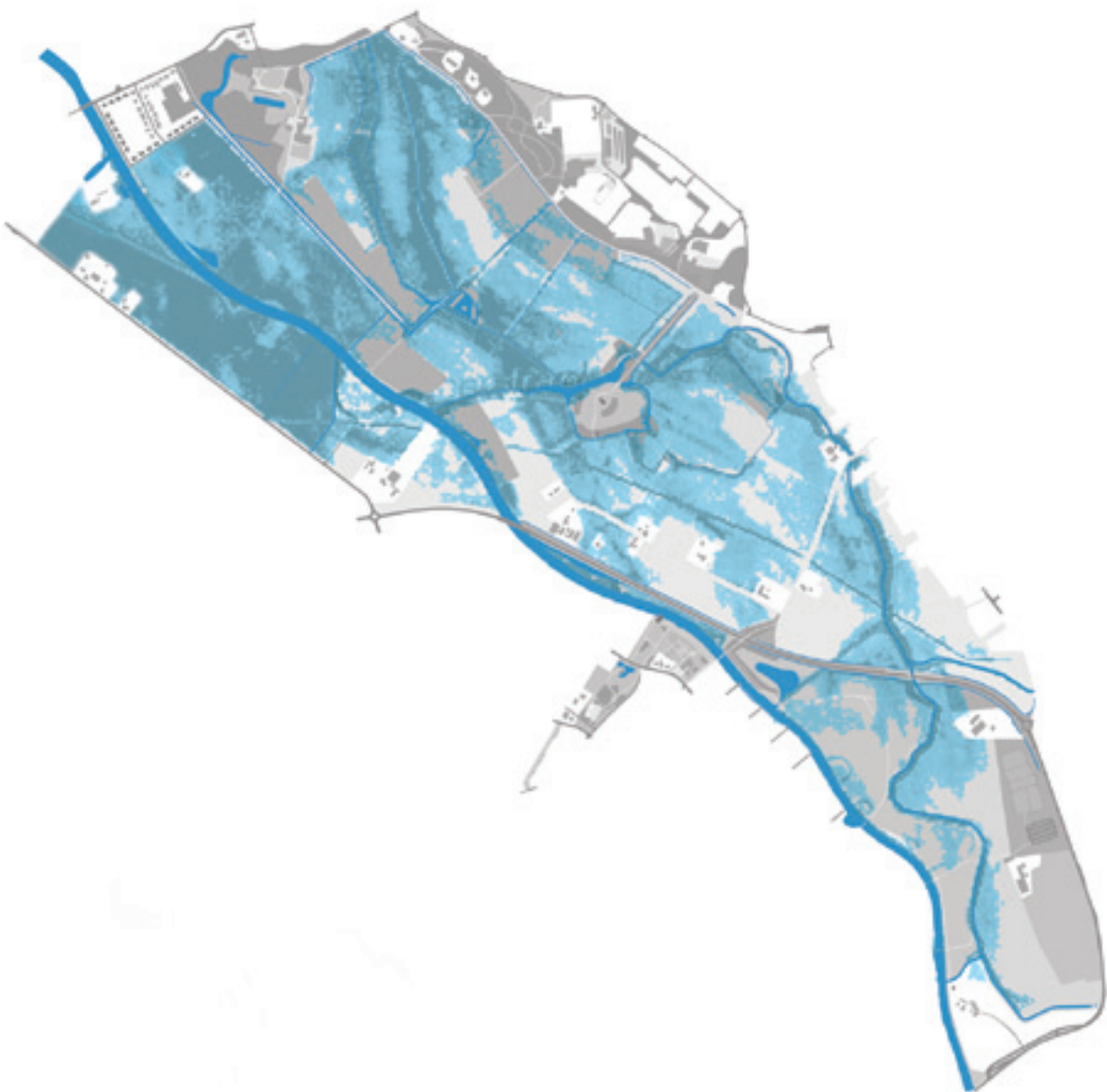

Waterberging

Er is een groot waterbergingsgebied bij Terborg. Dit gebied zal een paar dagen per jaar onder water staan. De overige tijd zal het gewoon functioneren als een weiland. Het waterbergingsgebied is omsloten door kleine dijkjes waar vaak ook een pad of weg overheen loopt. Als het dan nodig is om het waterbergingsgebied onder water te zetten zullen er sluisen opengezet kunnen worden, zodat het gebied vol kan lopen met water.

Extreem hoog water

Hier is te zien wat er zal gebeuren als er extreem hoog water is. De lager gelegen gebieden zullen onder water lopen.

De kavels zullen niet onder water lopen omdat ze hoger liggen of omdat er een dijk omheen ligt.

Deze situatie zal zich waarschijnlijk maar één keer per honderd jaar voordoen.

Waterberging tot aan huis

Legenda

Waterbergings gebied

Landgoederen zone

Weiland zone

Park zone

ZONERING

Er zijn vier verschillende zoneringen in het gebied, zoals te zien is op de afbeelding hiernaast. Bij Terborg is het waterbergings gebied, wat in de pagina's hiervoor al is behandeld. Dit gebied is, behalve de paar dagen per jaar dat het onder water staat, wel gewoon weiland en hoort dus voor een gedeelte ook bij de weilandzone.

Tussen de Paasberg en het waterbergingsgebied ligt de landgoederen zone. Het Kasteel Wisch is op het moment nog in privé-bezit maar zou in de toekomst ook een grote toegevoegde waarde kunnen brengen aan het gebied. Als dit kasteel en/of het land erom heen in de toekomst verworven kunnen worden, zal dit de beleving van de landgoederenzone bevorderen. Ook is er nog een oud Kasteel Schuilenburg wat er niet meer staat. Dit kasteel is er destijds neer gezet vanwege de strategische ligging op de grens van het Bisdom Münster en het Hertogdom Gelre

Tussen Silvolde en Ulft is een oud lint met een aantal boerderijen. De boeren zullen worden gestimuleerd om meer dingen te ontwikkelen op het gebied van recreatie, zoals een bed and breakfast beginnen, boerenwinkel met streekproducten opzetten en boerengolf aan te bieden.

De laatste zone is het gebied tegenover het DRU-terrein en zal een aanvulling worden op het industriepark. Tegenwoordig is er al elk jaar in augustus het muziekfestival Huntenpop. Dit terrein zou uit kunnen breiden voor meer evenementen zoals verschillende tuin- en landschapfestivals of het zou het plaats kunnen bieden aan kunstenaars voor landart.

Aan de Ulft-kant van het park zal een ruiger, natter landschapspark geconcipieerd worden met verschillende watergebundene functies zoals een zwemstrandje.

Landgoederen zone

Het coulisselandschap wat hier al aanwezig is, zal behouden blijven. Schuilenburg waar hiernaast een sfeerinpressie van is gemaakt, zal weer in ere hersteld worden. Het gebouw zal functioneren als een restaurant met hotel.

Ook zal er een uitkijktoren in de bossen geplaatst worden om de oude sferen van de burgt die er vroeger stond te herstellen. Tevens functioneert het ook als landmark waardoor mensen nieuwsgierig naar de plek aangetrokken zullen worden. Daarbij kan vanuit de toren het hele park en de Oude IJssel ontdekt worden en het panorama nodigt uit om het gebied nog beter te willen leren kennen.

Weilandzone

Het recreatiepad langs de Stoerstrang door de weilanden heen heeft een landelijke sfeer. De oevers van de strang zijn natuurlijk en flauw, waardoor er rietkragen en hoog gras ontstaat. Daarbij zijn er ook een aantal kleine bomen en struwelen langs het water. Het gebied kan door de recreant gebruikt worden als doorgaand gebied langs de Oude IJssel, of om een landelijk ommetje te maken en langs te gaan bij een van de boederijen waar in de toekomst streekproducten gekocht kunnen worden.

Park zone

Dit landschappelijke park ligt tegenover het DRU-terrein en er is veel ruigte en natte natuur te vinden waar een pad door heen slingert. Aan de andere kant ligt het weiland waar vaker festivals georganiseerd kunnen worden zoals muziek-, landschap- en kunstfestivals. Ook is aan de kant van het festival een camping met parkeerplaats ingepast, deze kan gebruikt worden tijdens festiviteiten op zowel het festival terrein als festivals op het DRU-terrein.

Legenda

Ingrepen

DORPSRANDEN

Voor het goed functioneren van het park zal het park beter verankerd moeten worden in het gebied en dus in de omliggende dorpen.

Zo wordt bij Terborg een nieuwe rij huizen gebouwd zodat het dorp een nieuw gezicht richting het landschap krijgt. Ook wordt door de nieuwe bebouwing de dorpsrand duidelijk(er) neergezet. Vanuit Silvolde is er al één doorsteek richting Ulft door het landelijk gebied. Dit wordt uitgebreid met drie nieuwe paden richting de Stoerstrang, die weer verder leiden naar de rest van het park.

Bij Ulft zijn er een aantal verschillende strategieën gebruikt. Bij het DRU terrein zijn al drie bruggen aangelegd en deze zullen verbonden worden met een padenstelsel dat door het park loopt.

Ook zal er een pad langs de oever van de Oude IJssel gelegd worden. Op die manier ontstaat langs de hele dorpsrand een pad.

Als laatste is er een nieuw park wat het landelijk gebied naar binnen trekt en daardoor mensen uitnodigt om het landelijk gebied te ontdekken.

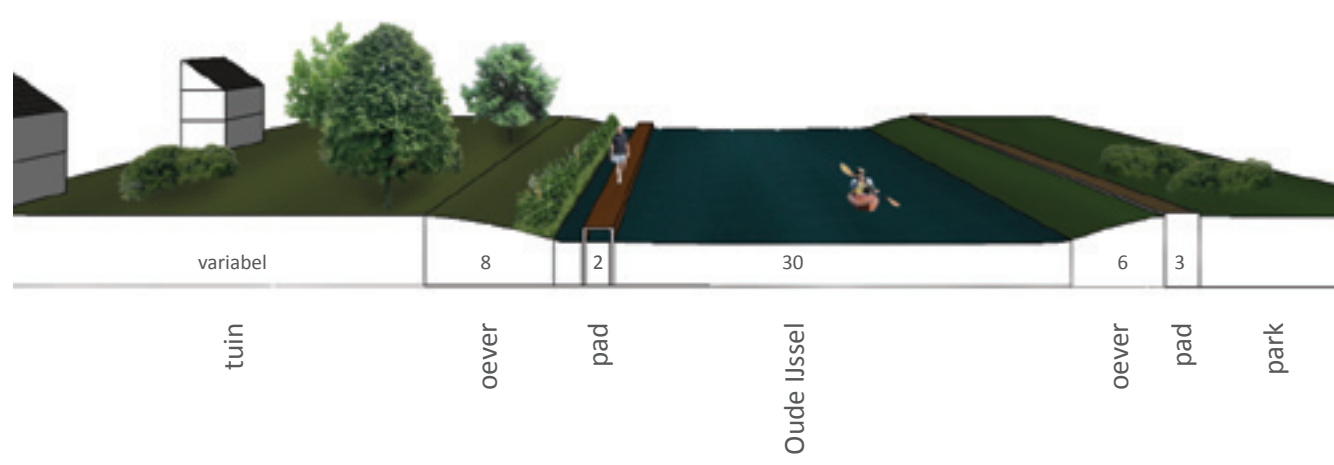
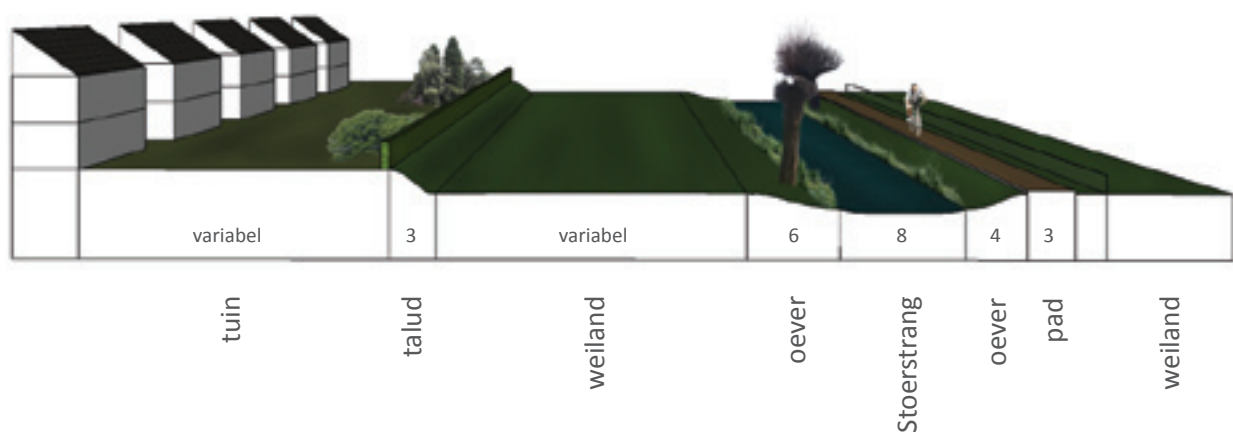
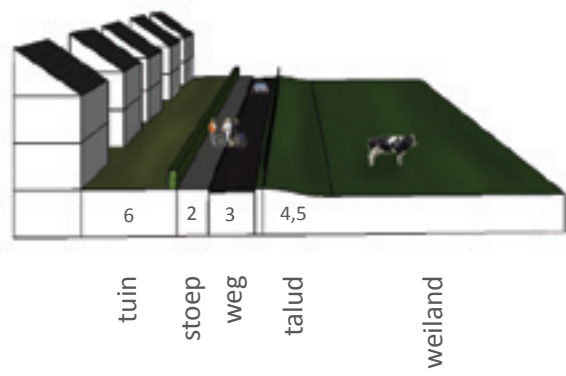
Open dorpsrand

Park langs schakel tussen dorp en landschap

Weg het landschap in

Dorpsrand Terborg

Deze nieuwe open rand naar het landschap toe gericht, zorgt ervoor dat het hele dorp meer gericht zal worden op het landschap. Doordat het weiland dat voor de huizen ligt een aantal dagen per jaar onder water staat, is er een talud dat de huizen tegen het water beschermt.

Dorpsrand Silvolde

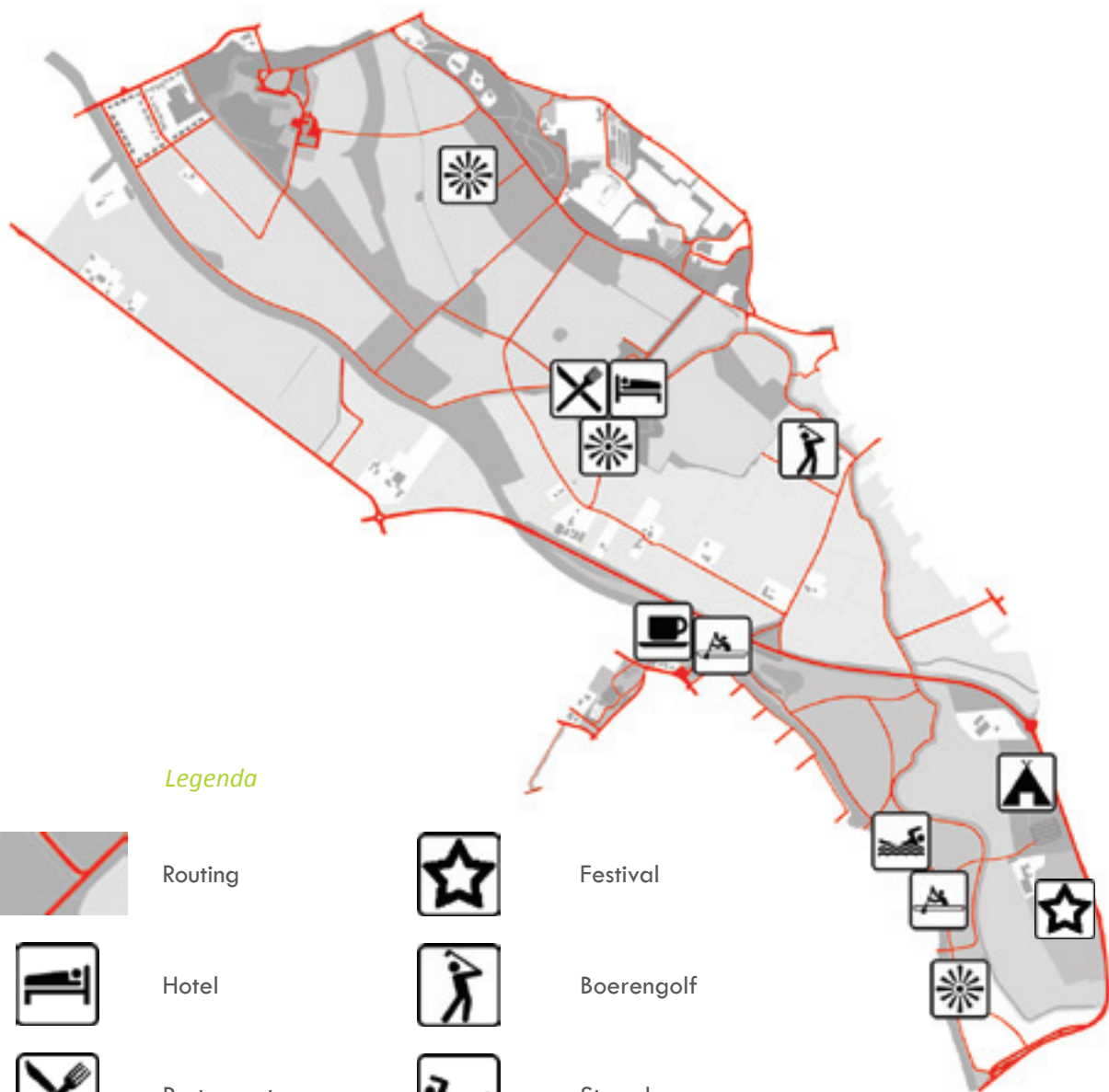
De dorpsrand van Silvolde is in de huidige situatie al aardig groen, doordat er veel groen in de achtertuinen aanwezig is. Om deze huizen te beschermen tegen water, zal er een talud komen waarna er een klein weilandje komt. Aan de overkant van de Stoerstrang is het recreatiepad.

Dorpsrand Ulft

Ulft heeft een blinde vlek richting de Oude IJssel, door het DRU-terrein is dit al enigzins veranderd door een pad langs de Oude IJssel. Dit pad kan verder door getrokken worden langs de oever van de rivier. Wel is er enige oeverbeschroeiing wat als barrière dient en daardoor voor extra privacy zorgt in de tuinen.

Legenda

Routing

Hotel

Restaurant

Café

Camping

Festival

Boerengolf

Strand

Kano aanlegplaats

Uitzichtpunt

ROUTING EN PROGRAMMA

De Routing in het gebied is versterkt door het toevoegen van paden en het verbinden van de bestaande paden. Op deze manier zal het gebied beter beleefbaar worden.

Daarnaast zijn er verschillende nieuwe functies toegevoegd aan het park. Op de plekken van de oude plek van Schuilenburg en Huize Ulft komen op beide plekken een uitkijktoren. Ook zal er één komen op een heuvel op het terrein van Kasteel Wisch. Verder wordt Schuilenburg herbouwd als een hotel met restaurant in een landgoed sfeer.

Op het knooppunt bij Silvolde wordt de boerderij omgevormd tot een sportief- en recreatief oord. Hier zou je bijvoorbeeld kunnen boerengolfen tijdens een familieweekend of fietsen, of steppen kunnen huren om door het park te bewegen.

In het parkgedeelte bij het festival terrein is een camping toegevoegd. Verder is er een strandje waar gezwommen kan worden en een plek waar kano's aan kunnen leggen. In het nieuwe park van Ulft zal ook een café in een paviljoen komen met ook hier de mogelijkheid voor kano aanleg.

Paviljoen

Uitkijktoren

Landgoed

Kano aanlegplaats

Zwemstrand

Boerengolf

DEELUITWERKINGEN LIGGING

Er is voor twee deелuitwerkingen gekozen: het park bij Ulft en het oude kasteel Schuilenburg.

Het park bij Ulft vormt een nieuwe dorpsrand en een extra buffer tussen de bebouwing en het industriegebied wat aan de andere kant ligt. Door dit park zal het landelijk gebied naar binnen worden getrokken en de recreant naar het buitengebied toe.

Schuilenburg zal gaan dienen als een uitspanning met daarbij een hotel en restaurant. Op deze plek waar vroeger een kasteel stond zijn de oude contouren nog duidelijk zichtbaar en is het dus een mooie kans om deze ligging te gebruiken.

DEELUITWERKINGEN PARK ULFT

Legenda

Gras

Bomen

Bomen bosje

Oude IJssel

Speeltuin

Voetbalveld

Begraafplaats

Paviljoen

Bestaande bebouwing

N 317

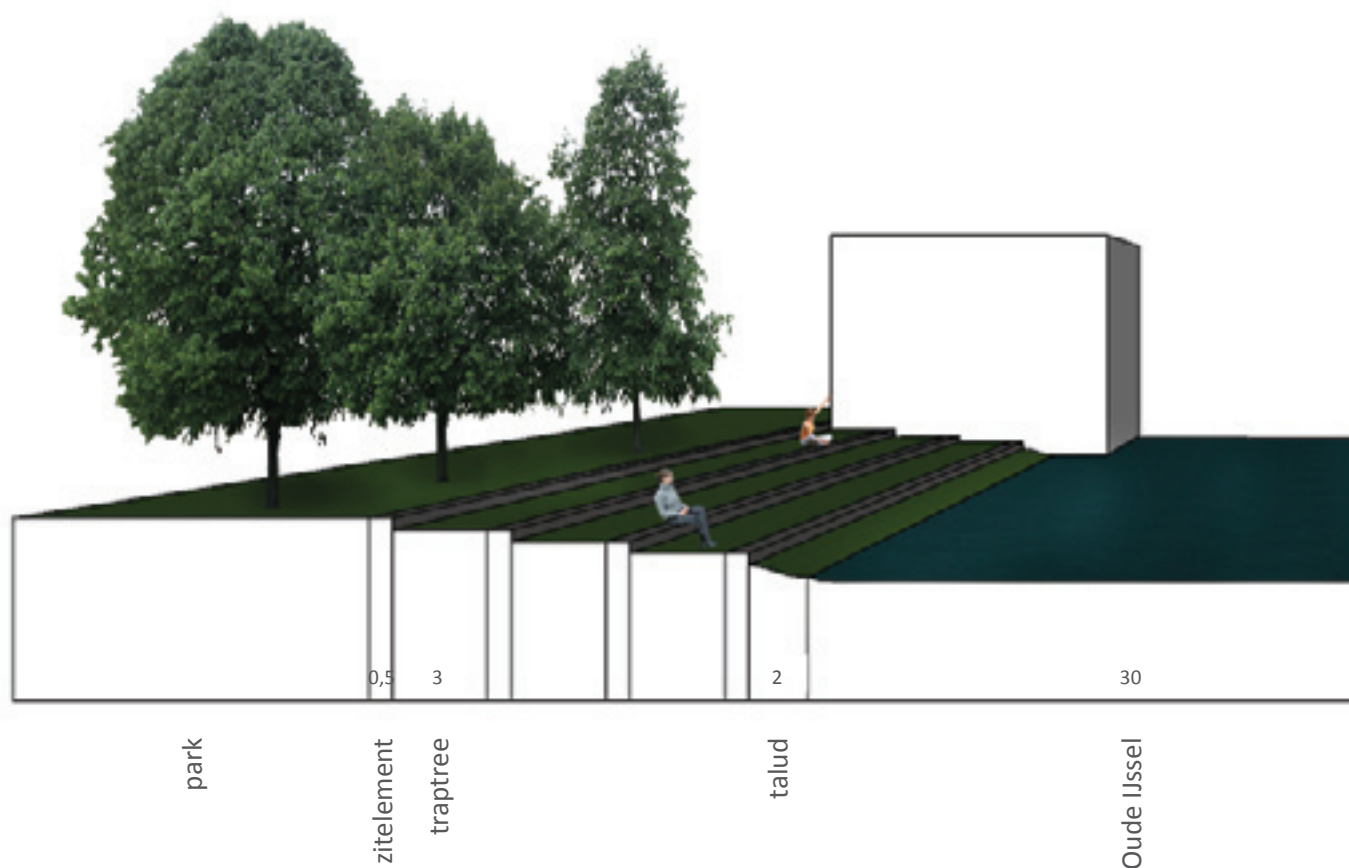

Straat

Plein

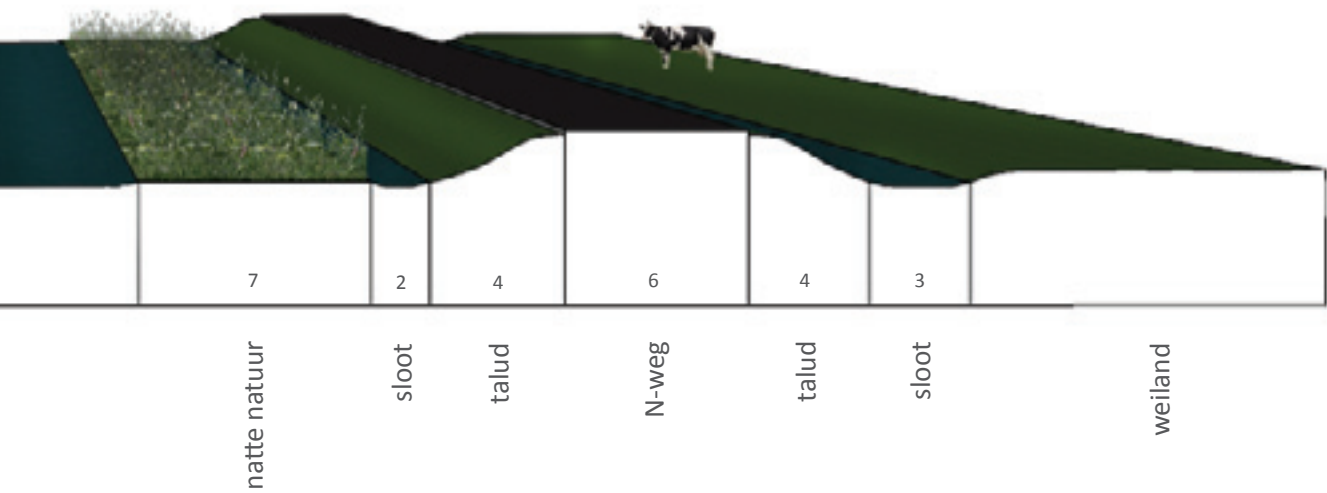

Park Ulft

Het park aan de dorpsrand van Ulft zal als verblijfsplek en doorgaande route functioneren. Er zal een plek aan het water gecreeert worden door een trap naar het water toe en ook nog een paviljoen wat als eyecatcher aan het water staat.

Het park verder in het dorp zijn de voorzieningen voor de kinderen zoals een speeltuin en een trapveldje en meer richting het uitloopgebied word het wat rustiger met wel als hoogte punt op het einde de trappen en het paviljoen.

DEELUITWERKINGEN LANDGOED SCHUILENBURG

Legenda

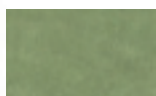
Landgoed

Uitzicht

Bos

Weiland

Ruigte

Laan

Water

Landgoed Schuilenburg

Het landgoed Schuilenburg staat op de plek van het voormalige kasteel Schuilenburg. De contouren worden gebruikt voor het huidige plan. Er wordt een nieuw gebouw gebouwd wat gaat functioneren als hotel en restaurant, het gebouw staat precies op de zichtlijn vanuit de paasberg. Vanuit het omliggende gebied is het gebouw soms door het coulisse landschap te zien. Als extra landmark staat er ook nog een uitkijktoren waarvan er ook een mooi zicht is op de rest van het gebied.

BIJLAGEN

Bijlagen I

Masterplan, de Oude IJsselzone

1 : 50.000

Bijlagen II

Verdieping, het Schakelpark

1 : 5.000

Bijlagen III

Deeluitwerking, Park Uift

1 : 1.000

Bijlagen IV

Deeluitwerking, landgoed Schuilenburg

1 : 1.000

Bijlagen I

Masterplan, de Oude IJsselzone

1 : 50.000

Bijlagen II

Verdieping, het Schakelpark

1 : 5.000

Bijlagen III

Deeluitwerking, Park Uift

1 : 1.000

Bijlagen I

Deeluitwerking, landgoed Schuilenburg

1 : 1.000

BRONNENLIJST

Publicaties

- Structuurvisie Oude IJsselstreek 2025; Gemeente Oude IJsselstreek; mei 2011
- Van nieuwe Naobers en Brood op de plank, Landschapsontwikkelingsplan Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek; Bureau Niche; 2008
- Gebietsbezogenes integriertes ländliches Entwicklungskonzept 2007-2013; Lokale Aktionsgruppe (LAG) Region Bocholter Aa; 2006
- Waterbeheerplan 2010-2015; Waterschap Rijn en IJssel; maart 2010
- Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan voor de regio Achterhoek; Bureau BUITEN; 2007
- Visie Oude IJsselzone; Bureau van Droffelaar en EWIBO (Enticklungs- und Betriebsgesell-schaft der Stadt Bocholt mbh); juni 2008

Websites

- maps.google.com
- panoramio.com

COLOFON

Document	Afstudeerrapport De Oude IJssel Landschapsarchitectuur
Auteur	Franka van Gelder 880113101 frankavangelder@gmail.nl
Opleiding	Hogeschool Van Hall Larenstein Tuin- en Landschapsinrichting Landschapsarchitectuur
Begeleiders	Ivar Brandehorst Adrian Noortman Renzo Veenstra Cees Zoon
Groepsgenoten Masterplan	Rick Arendsen Anne-Will Dekker Matthieu van Dijk Geert van Sanden
Datum	juli 2012

